

Nr 1

*Memorial med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till
bankoutskottet avgivna berättelse.*

Bankoutskottet, som vid sitt första sammanträde denna dag emottagit den av fullmäktige i riksbanken, jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges riksbank, till utskottet avgivna berättelsen om bankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1957, får härmed enligt gällande instruktion till riksdagen överlämna samma berättelse.

Stockholm den 17 januari 1958

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Boo, Fahlander, Mogård, Schmidt, Eliasson och Domö;

från andra kammaren: herrar Sköldin, Larsson i Julita, Regnéll, Andersson i Ronneby, Carlsson i Tibro, Persson i Appuna, Svensson i Stenkyrka och Boija.

Till Riksdagens Bankoutskott.

Jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges Riksbank får fullmäktige i riksbanken härmed till bankoutskottet avgiva berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1957.

Kreditpolitiken.

I de senaste årens stabiliseringspolitik har kreditpolitiska ingripanden ingått som ett väsentligt led. De har så småningom kommit att omfatta ett flertal olika åtgärder, vilka i den ordning som de tillkommit redovisats i tidigare berättelser till bankoutskottet. Här skall de emellertid i korthet sammanfattas i den utsträckning, som de under det senaste året ägt aktualitet.

Sedan ett antal år består en uppgörelse mellan riksbanken och affärsbankerna om vissa minimikvoter för de senares likviditet. Så länge som en kreditexpansion och därmed inlåningsökning fortgår verkar dessa kvoter närmast som en prioritering av den offentliga upplåningen och bostadsbyggandet. Ungefär samtidigt med denna uppgörelse träffade riksbanken också en uppgörelse med försäkringsinstituten om dessas placeringar. Med senare tillkomna kompletteringar har denna i praktiken lett till att omkring $\frac{2}{3}$ av de medel, som instituten årligen söker placering för, användes för inköp av statspapper och hypoteksobligationer samt för direkta inteckningslån i bostadsfastigheter.

De nya inflationsriskerna, som aktualiserades under hösten 1954 och våren 1955, föranledde från våren 1955 nya kreditpolitiska ingripanden. De innefattade bland annat en höjning av diskontot från $2\frac{3}{4}$ % till $3\frac{3}{4}$ % varigenom en uppjustering av det allmänna ränteläget ägde rum och utrymme skapades för ett effektivare handhavande av de kreditpolitiska regleringarna. Diskontohöjningen följdes av en omfattande långfristig statsupplåning, varigenom en betydande del av den korta upplåning mot skattkamarväxlar, som ägt rum inom banksystemet, kunde avlyftas och banklikviditeten nedbringas. Ungefär samtidigt ställdes från riksbankens sida krav på att de tidigare överenskomna likviditetskvoterna, trots den åtstramande effekt på likviditeten som nyssnämnda statslån kunde väntas medföra, ovillkorligen skulle iakttagas. Det visade sig emellertid sedermera, trots att likviditetskraven i huvudsak hade uppfyllts, att de vidtagna åtgärderna icke ledde till den restriktivitet i kreditgivningen, som det ekonomiska läget ansågs påkalla. Riksbanken fann sig därför föranlåten

att mera direkt söka påverka bankutlåningen. Detta skedde i förstone genom en hemställan till affärsbankerna i september 1955 om en minskning av utlåningen för andra ändamål än bostadsbyggande till 99 % av motsvarande utlåning vid slutet av juli 1955. Det successivt vidgade utrymme, som därefter visade sig erforderligt för finansieringen av statsbudgeten och bostadsbyggandet, föranledde emellertid riksbanken att under våren 1956 hos affärsbankerna förorda en ytterligare reducering av utlåningen, eller med minst 5 % i förhållande till juliläget 1955. Samtidigt träffades överenskommelser med sparbankerna om en begränsning av utlåningen för andra ändamål än nyproduktion av bostäder och med centralkassorna om visst maximum för den totala utlåningen.

De ovan berörda kreditmarknadsregleringarna bestod alla med smärre, av tekniska skäl betingade ändringar vid ingången av år 1957. De omfattade sålunda uppgörelser med försäkringsinstitutet om placeringspolitiken, med affärsbankerna om vissa minimikvoter för likviditeten och om begränsning av utlåningen för andra ändamål än bostadsbyggande samt slutligen med sparbankerna och centralkassorna om en efter deras respektive förhållanden avpassad, motsvarande utlåningsbegränsning. Med hänsyn till de ränteeffekter på marknaden, som dessa olika åtgärder kunde väntas medföra, hade vidare riksbankens officiella diskonto höjts till 4 %, och marknadsräntorna hade i huvudsak anpassats därtill. Syftet med nu berörda åtgärder kan i korthet sägas ha varit att under hänsynstagande till de av statsmakterna såsom särskilt angelägna betraktade lånebehoven åstadkomma en av det allmänna ekonomiska läget påkallad restriktivitet på kreditmarknaden.

Så som det ekonomiska läget tedde sig vid ingången av 1957 ansåg sig fullmäktige kunna framhålla i sin för år 1956 avgivna berättelse, att anledning icke föreläge till några större förändringar i inriktningen av eller målsättningen för den förda kreditpolitiken. Emellertid började ganska snart efter ingången av 1957 tecken framträda på att kreditpolitiken, även om alla krav som ställts på kreditinstitutet i huvudsak hade uppfyllts, icke längre besatt samma effektivitet som tidigare. Detta betingades av olika omständigheter men berodde framför allt på att den kreditefterfrågan som till följd av restriktionerna inte längre kunde tillgodoses av bankerna i tidigare vanlig ordning, i stället riktade sig mot marknaden utanför bank-systemet. Denna utväg utnyttjades av såväl kommuner som företag och enskilda, och den fick bland annat en ränteglidning på marknaden utanför bankerna till resultat, och de sålunda uppkomna spänningarna i räntestrukturen väckte förväntningar om en allmän räntehöjning. Dessa förstärktes ytterligare när det framstod klart, att det statsfinansiella läget starkt försämrats och att behovet av statsupplåning skulle komma att bli avsevärt större än som tidigare förutsatts. Verkningarna av dessa olika faktorer yttrade sig bland annat däri, att de obligationslån, som i januari

på dittills gällande villkor emitterades av Stadshypoteks- och Bostadskreditkassorna, icke lyckades finna fullständig placering utan stöd av omfattande teckningar från riksbankens sida. Senare under våren upptagna underhandsförsäljningar av samma lån gav ytterst begränsade resultat. Vid de emissioner slutligen, som företogs av riksgäldskontoret under våren och som huvudsakligen avsåg korta obligationslån, visade det sig icke möjligt erhålla teckningar ens till ett belopp som motsvarade under halvåret förfallande korta lån.

Förändringarna i marknadsläget framträdde även däri, att riksbanken vid sidan av sin medverkan vid ovannämnda hypoteksinstitutioners emissioner upprepade gånger under vårens lopp måste ingripa kursstödande på obligationsmarknaden. Genom dessa operationer kom en betydande post äldre material att tillföras riksbankens portfölj. Samtidigt med att obligationsmarknaden försvagades visade den fortgående stegringen av aktiekurserna, att inflationsförväntningarna tilltog.

Den nu berörda utvecklingen tedde sig så mycket mer oroande som behovet av obligationsemissioner snabbt ökade. Icke minst berodde detta på det växande underskottet i statsbudgeten, som i huvudsak hade finansierats genom lån i bankerna och för den skull resulterat i en fortgående likviditetsuppbyggnad såväl inom näringslivet som inom banksystemet. Lika oroväckande var emellertid den fortgående ökningen av affärsbankernas engagemang i bostadsbyggnadskrediter. Dessa engagemang hade vid halvårsskiftet 1957 stigit till totalt 2 690 mkr. Därav hade disponerats sammanlagt närmare 2 000 mkr, vilket var den högsta nivå som dessa krediter någonsin nått. Av beloppet utgjordes icke mindre än ca 870 mkr av krediter i redan färdigställda fastigheter. Enligt planerna för bostadsbyggandet skulle närmare hälften av årsprogrammet påbörjas före slutet av tredje kvartalet i syfte att trygga sysselsättningen under den kommande vintern. Detta innebar, att ett mycket stort antal lägenheter skulle påbörjas och finna finansiering i ett läge, då affärsbankernas engagemang i byggnadskrediter redan före igångsättningssäsongens början översteg alla tidigare tal och utsikterna till en normal avlyftning från kapitalmarknadsplacerarnas sida tedde sig dystrare än på mycket länge. Då det icke kunde förväntas, att bankerna i detta läge skulle anse det möjligt att i mera nämnvärd utsträckning ställa ytterligare kreditiv till förfogande under tredje kvartalet, framstod åtgärder för att möjliggöra en större avlyftningsoperation som oundgängligen nödvändiga.

Till de omständigheter, som antytts i det föregående, kom att på försommaren allt klarare tecken började framträda, förebådande den västeuropeiska valutaoro, som sedermera under eftersommaren definitivt utlöstes genom de facto-devalveringen av Frankrikes valuta och kännetecknades av en häftig spekulation mot främst pund sterling. De befarade störningarna på valutaområdet, som denna gång rätt väl kunde även tids-

mässigt förutbestämmas, fick sin särskilda relevans mot bakgrunden av den diskussion om de västeuropeiska valutapariteterna, som redan förut inletts från tongivande håll och som kunde väntas blossa upp i full styrka i samma mån som den faktiska händelseutvecklingen gav ny aktualitet åt frågan. Den i vart fall så långt förutsebara utvecklingens risker även för vårt vidkommande fick sin särskilda betoning av att den kunde väntas nå sitt akuta skede ungefär samtidigt som, såsom belysts i det föregående, vårt land, därest inga motåtgärder vidtagits, skulle ha ställts inför en akut finansieringskris för bostadsbyggandet, medförande frestelser eller nödtvång till en direkt riksbanksfinansiering av detta, och likaledes samtidigt ställts inför motsvarande svårigheter — med åtföljande spekulationsåterverkningar — för finansieringen av statens under hösthalvåret koncentrerade upplåningsbehov, som vid halvårsskiftet beräknades till 1 500 à 1 700 mkr och som sedermera visade sig uppgå till ett ännu större belopp.

Med hänsyn till det sålunda uppkomna läget fann fullmäktige det nödvändigt att den 10 juli höja riksbankens officiella diskonto från 4 % till 5 % med verkan från och med påföljande dag.

Marknadsräntorna anpassades omgående till det nya läget, och riksgäldsfullmäktige höjde diskontot för 3-månaders skattkamarväxlar med 1 % till 3 ½ %.

Affärsbanker och sparbanker höjde som regel sina inlåningsräntor med ¾ % och sina utlåningsräntor med 1 %. De väsentliga avvikelserna härifrån var att affärsbankerna höjde sitt 3-månaders växeldiskonto med 1 ¼ %, medan checkräkningen förblev räntelös och räntan på uppsägningsräkning höjdes med endast ¼ %. Sparbankerna införde i detta sammanhang en differentiering mellan på längre tid bundna insättningar och vanliga insättningar. Räntan på de senare höjdes med ¼ % till 4 ½ % och på de förra med ¾ % till 5 %.

Vid överläggningar mellan riksbanken och kreditinstituten nåddes enighet om att den bundna in-tecknings- och kommunlåneräntan i det nya läget borde utgöra högst 5,35 % och att längre bindningstider än 10 år ej borde ifrågakomma. Beträffande obundna lån skulle räntesättningen fritt få anpassa sig till det nya läget, vilket ledde till att sådana lån mot säkerhet av bottenin-teckningar eller till kommuner sedermera lämnades till räntesatser varierande mellan 6 och 6 ¼ %.

Riksbanken höjde räntan för lån till kreditinstituten mot säkerhet av guldkantade obligationer med ½ % till 5 % för lån på högst 5 dagar och med 1 % till 6 % för lån med längre löptid.

I samband med diskontohöjningen genomfördes vissa ändringar i riksbankens rekommendationer till kreditinstituten. Sålunda slopades det s. k. utlåningstaket, som införts i september 1955. Härvid förutsattes dock att en fortsatt sträng restriktivitet skulle iakttagas vid utlåningen, ehuru större

elasticitet medgavs för säsongsvängningar. De 1952 uppställda likviditetskraven skulle fortsätta att gälla och betraktas som minimikrav.

Även för sparbankernas och centralkassornas del skedde en viss uppmjukning av de tidigare rekommendationerna. Annan utlåning än sådan för nyproduktion av bostäder skulle i fortsättningen få uppgå till 75 % i stället för tidigare 50 % av till sparbankerna inflytande amorteringar, medan centralkassorna i fortsättningen endast behövde använda 25 % mot tidigare 50 % av inlåningsökningen till förbättring av sin likviditet.

Uppgårelsen rörande försäkringsbolagens placeringar ändrades icke i samband med diskontohöjningen utan var vid årsskiftet 1957/58 i kraft med oförändrat innehåll.

Det kan antagas, att de i Sverige vidtagna åtgärderna utgjorde en väsentlig del av förklaringen till att sensommarens och höstens valutaoro på kontinentala valutamarknader, som framtvingade en rad diskontohöjningar i olika länder, endast i ganska liten utsträckning återspeglades på den svenska marknaden, varför någon ytterligare skärpning av vår penning- och kreditpolitik senare under året ej blev erforderlig.

Utvecklingen på obligationsmarknaden under tiden närmast efter räntehöjningen visade, att denna haft avsedd verkan. En rad nya obligationslån placerades och en överflyttning från den korta till den långa marknaden av icke obetydliga kapitalbelopp åstadkoms. Till detta bidrog även den justering av relationen mellan korta och långa räntor, som genomfördes i samband med diskontohöjningen. Avlyftningen av affärsbankernas byggnadskreditiv gick snabbt under juli och augusti, och finansieringen av höstens och vinterns bostadsbyggande kunde snart betraktas som säkerställd.

Spekulationen på aktiebörsen dämpades också ehuru med en viss fördröjning. Affärsvärldens aktieindex stod vid utgången av 1956 i 223,7 och steg sedan successivt till 249,6 i slutet av maj. Det förblev sedan i stort sett oförändrat till slutet av augusti, då emellertid en nedåtgående rörelse, väl även påverkad av konjunkturutvecklingen i utlandet, satte in. Den lägsta nivån under 1957 nåddes den 10 december med 226,1.

Den internationella konjunkturutvecklingen synes under höstmånaderna ha dämpats, samtidigt som vaksamheten gentemot en konjunkturavmattning skärpts. Detta gäller i all synnerhet för U.S.A. I Sverige efterträddes den under första halvåret 1957 relativt starka produktionsuppgången av en lugnare utveckling under senare delen av året. Medan industriproduktionen under de båda första kvartalen steg med 5 % respektive 6 %, stannade uppgången under tredje kvartalet vid 4 % i jämförelse med motsvarande kvartal föregående år. Även inom handeln har en viss avsakning i omsättningsökningen kunnat iakttagas. Dämpningen av konjunkturen har även avspeglat sig på arbetsmarknaden, dock utan att allvarigare sysselsättningssvårigheter hittills behövt inregistreras.

Mot dessa kontraktiva inslag i konjunkturbilden stod vid årsskiftet 1957/58 vissa expansiva element. I nationalbudgeten för 1958 förutses sålunda ett ökat upplåningsbehov för såväl bostadsbyggandet som för kommunerna. En i och för sig alltjämt behövlig minskning av det statliga upplåningsbehovet räknar man icke med. Svårigheterna att kunna tillgodose dessa och övriga upplåningsbehov är fortfarande påtagliga även om det förändrade allmänna konjunkturklimatet i någon mån reducerat vissa därmed sammanhängande risker. Av främst betalningsbalansskäl ter sig en fortsatt restriktivitet på det penningpolitiska området tillsvidare alltjämt motiverad, samtidigt som vaksamhet med avseende på den fortsatta konjunkturutvecklingen och möjlighet till flexibilitet i politiken också blir nödvändig.

*Riksbankens transaktioner och förändringarna i tillgången på
betalningsmedel.*

Riksbankens transaktioner har under år 1957 resulterat i en ökning av betalningsmedlen av ungefär samma omfattning som året innan eller med drygt 100 mkr. En betydelsefull skillnad i rörelsen under de båda åren ligger emellertid däri, att den åtstramning, som kunnat upprätthållas på kreditmarknaden efter den senaste diskontohöjningen, lett till att affärsbankerna under 1957 icke bara ytterligare minskat sina behållningar på checkräkning i riksbanken utan även funnit det nödvändigt att anlita riksbanken som kreditgivare i sådan utsträckning, att en nettoupplåning hos riksbanken om ca 70 mkr kommit att kvarstå vid 1957 års utgång. Deras kassalikviditet exklusive behållningen av sedlar och mynt, för vilken siffror per 1957 års utgång ännu ej föreligger, har därmed under året minskat med sammanlagt ca 175 mkr.

Rörelsen under 1957 domineras liksom tidigare av transaktionerna i värdepapper och av insättningar på bundna räkningar i riksbanken. Betraktas dessa grupper var för sig, kan de förra transaktionerna sägas ha resulterat i ett penningtillskott till marknaden om ca 660 mkr och de senare i en indragning av pengar om ca 525 mkr. Den förra siffran representerar ökade statslån i riksbanken, och den senare domineras av statliga insättningar om ca 460 mkr. Om man med hänsyn till det sammanhang, som råder mellan nu nämnda lån och insättningar, salderar dem mot varandra, kommer man till att ökningen av betalningsmedlen på marknaden till följd av värdepapperstransaktionerna uppgått till ca 200 mkr samt till att nettoinsättningen på bundna räkningar i riksbanken av andra än statsverket rört sig om ca 65 mkr. Den senare summan representerar framför allt insättningar på investeringskonton.

Den utelöpande sedelmängden ökade under år 1957 med 242 mkr jämfört med 279 mkr under 1956. Den procentuella ökningen var därmed en-

Tabell 1. Riksbankens transaktioner och utvecklingen av tillgången på betalningsmedel. Mkr.

	Jan.— juni 1956	Juli— dec. 1956	Summa 1956	Jan.— juni 1957	Juli— dec. 1957	Summa 1957
Nettoförändring i riksbankens guld- och valutareserv	—180	+198	+ 18	+ 19	—106	— 87
Nettoförändring å statliga myndigheters checkräkningar i riksbanken	+114	— 53	+ 61	+157	—170	— 13
Nettoresultat av riksbankens köp och försäljningar av svenska värdepapper	—236	+603	+367	+103	+557	+660
Nettoförändring i riksbankens utlåning	+181	—186	— 5	— 4	+ 73	+ 69
Nettoförändring å bundna räkningar i riksbanken	—306	— 3	—309	—492	— 33	—525
Andra transaktioner med marknaden	— 89	+ 59	— 30	— 38	+ 71	+ 33
<i>Nettoresultat av riksbankens transaktioner .....</i>	—516	+618	+102	—255	+392	+137
Utelöpande sedlar	—210	+489	+279	—137	+379	+242
Affärsbankernas checkräkningar hos riksbanken	—306	+129	—177	—118	+ 13	—105
<i>Summa .....</i>	—516	+618	+102	—255	+392	+137

Anm. Plustecken anger ökning av betalningsmedlen utanför riksbanken, minustecken minskning.

dast 4,3 % under det senaste året mot ca 5,3 % året innan. Såsom framgår av följande tabell, där varje siffra avser den procentuella ökningen i sedelstocken under senast förflutna 12 månader, har förändringen i sedelstockens ökningstakt i huvudsak inträtt efter diskontohöjningen i juli. Medan man sålunda under första halvåret endast vid ett par tillfällen kunnat registrera tecken på en avtagande ökning i sedelstocken, har tendensen i den riktningen under andra halvåret blivit mera markerad. Förklaringen till denna förändring kan bland annat vara att allmänhetens räntekänslighet efter diskontohöjningen ökat. Kostnaderna, d. v. s. räntebortfallet, för pengar som hålles som kassamedel har genom räntenivåns höjning stigit, och detta kan ha lett till ökade ansträngningar hos offentliga myndigheter, företag och enskilda att hålla tillbaka den fortgående ökningen av kassamedlen. Minskningen i sedelökningstakten kan emellertid också hänga samman med den lugnare konjunkturutveckling som numera inträtt.

Tabell 2. Löpande tolv månadersförändringar i sedelstocken.

Procent.

	1954	1955	1956	1957
Ult. januari	6,0	5,3	4,0	5,7
» februari	5,0	4,6	4,6	6,4
» mars	3,4	6,7	6,7	3,9
» april	4,8	6,2	5,6	4,5
» maj	5,0	8,1	3,7	6,6
» juni	6,1	7,2	3,8	6,9
» juli	4,6	6,1	4,5	6,0
» augusti	4,7	5,6	5,7	5,4
» september	5,7	5,3	5,5	4,5
» oktober	5,0	4,1	6,3	5,1
» november	5,0	6,1	5,7	4,3
» december	5,2	4,6	5,3	4,3

Obligationsmarknaden m. m.

Mellan diskontohöjningen i november 1956 och 1957 års ingång undergick kursläget för obligationer endast smärre förändringar.

Januari månad medförde ett labilare kursläge på obligationsmarknaden. Efterfrågan på obligationer var mycket begränsad, vilket får ses mot bakgrund av det i november 1956 emitterade statslånet och förväntningar om en kommande räntehöjning.

Spekulationerna i en räntehöjning kom klart till uttryck i det misslyckande, som hypoteksinstitutionernas emissioner i januari innebar. Sedan sammanlagt drygt 50 mkr tecknats på Stadshypoteks- och Bostadskreditkassornas lån, varav huvudparten av statsinstitutioner, syntes det klart att lånen ej skulle bli fulltecknade. Riksbanken beslöt då att övertaga dels den resterande delen av Stadshypotekskassans lån, vilket från början begränsats till 100 mkr, dels även 15 mkr av Bostadskreditkassans lån.

Det säljtryck på obligationsmarknaden som förelegat under januari kvarstod i stort sett oförändrat under februari och mars. Obligationsförsäljningarna på börsen, som till en början beloppsmässigt varit av mindre omfattning, tenderade successivt att öka, och riksbanken såg sig föranledd att ingripa i kursstabiliserande syfte. Kursändringarna under årets tre första månader blev under sådana förhållanden relativt obetydliga.

Vid månadsskiftet mars—april påbörjade Stadshypoteks- och Bostadskreditkassorna en underhandsförsäljning av obligationer till de lån, som upplades i januari. Under april såldes totalt av de båda lånen ej mer än drygt 60 mkr.

Den fortsatta utvecklingen på marknaden under maj och juni blev i stort sett oförändrad. Utbuden på börsen av obligationer ökade tidvis i

omfattning. Långa guldkantade obligationer hade vid halvårsskiftet fått sina kurser sänkta med i genomsnitt ett par procentenheter i förhållande till läget vid årets början, och riksbanken hade under halvåret nödgats köpa obligationer för i runt tal 100 mkr inklusive vad som övertagits direkt från Stadshypoteks- och Bostadskreditkassorna.

Beslutet om en höjning av diskontot med 1 % fr. o. m. den 11 juli medförde en omedelbar sänkning av kursnivån för samtliga obligationer. Långa 3 % obligationer föll 9—11 procentenheter och lån av 3 ½ % typ i genomsnitt 8—9 enheter, vilket i båda fallen motsvarade en höjning av den effektiva avkastningen med 0,6—0,8 %. Statens och hypoteksinstitutionernas 4 ½ % obligationer föll ca 8 enheter motsvarande en höjning av förräntningen med 0,6—0,7 %.

Kort efter diskontohöjningen utbjöd Stadshypotekskassan ett 5-årigt 5 ¼ % lån och Bostadskreditkassan ett 40-årigt 5 ½ % lån. I det sammanhanget genomfördes en viss justering av relationen mellan korta och långa räntor. Intresset för lånen blev stort och teckningen avbröts redan första dagen, då i runt tal 350 respektive 100 mkr hade tecknats.

Utmärkande för tiden närmast efter räntehöjningen var den kursuppgång på obligationer, som inträdde. En utpräglad försiktig kursättning dagen efter räntehöjningen medförde relativt låga kurser i förhållande till höjningens storlek. Utvecklingen under den närmaste tiden gav sedermera vid handen, att den 1-procentiga diskontohöjningens effekt på kapitalmarknadsräntorna lät sig begränsas till en mindre höjning. En påtaglig efterfrågan gjorde sig gällande beträffande särskilt äldre lågprocentiga lån av vilka tillgången i marknaden var ytterst begränsad. Dessa förhållanden medförde en återhämtning av kurserna. Vid slutet av augusti hade flertalet 3 % och 3 ½ % obligationer återvunnit 5 à 7 procentenheter och statens 3 % lån av 1945 gav en effektiv avkastning av omkring 4,85 % jämfört med 5,25 % omedelbart efter räntehöjningen i juli och omkring 4,50 % strax före denna.

I augusti beslöt riksgäldskontoret emittera ett 10-årigt lån på 100 mkr. Lånet, som löper med 5 ¼ % under hela lånetiden, placerades omedelbart. Samtidigt emitterades ett kort lån med 4-årig löptid till 5 %.

De nyssnämnda kursstegringarna fortsatte till mitten av september. Ett flertal lån hade då nått en kursnivå, som endast obetydligt understeg den som förelåg före diskontohöjningen. För vissa 3 ½ % lån var t. ex. skillnaden i avkastning mellan början av juli och mitten av september endast 0,1—0,3 %. Att här förelåg en relativ övervärdering av vissa obligations typer framstod klart. Riksbanken företog därför smärre försäljningar av äldre lågprocentiga papper för att återställa kurserna för dessa lån till en nivå, som bättre svarade mot rådande ränteläge i övrigt. Då samtidigt det spekulativa inslaget i kursuppgången av flera skäl — bl. a. diskontohöjningen i England — mattades, följde en period av sakta vikande kurser på

den begränsade sektor av obligationsmarknaden, nämligen marknaden för 3 % och 3 ½ % obligationer, som huvudsakligen berörts av den tidigare kursuppgången.

Efter en kursnedgång om 1 à 2 enheter skedde i mitten av oktober en stabilisering av kurserna på en nivå, som sedan i stort sett blev bestående till årets slut.

Under andra veckan i november emitterade riksgäldskontoret nya lån. Dels utbjöds två korta obligationslån med 3 respektive drygt 5 års löptid avsedda för affärsbankerna, dels ett 10-årigt 5 ¼ % lån av samma konstruktion som det i augusti emitterade. Det 10-åriga lånet, som till ett belopp om 150 mkr utbjöds i marknaden, var fulltecknat vid teckningstidens utgång. Därutöver tecknade riksbanken 50 mkr i utbyte mot äldre obligationer.

Ett flertal korta statslån har emitterats under året. Under april—maj upplade riksgäldskontoret tre lån, ett 5-årigt, löpande med 4 ⅛ % ränta, ett 4-årigt till 4 % och ett 10-årigt amorteringslån till 4 ¼ % ränta. Sammanlagt tecknades på dessa lån ca 460 mkr. Under hösthalvåret emitterades, såsom ovan angivits, likaledes tre korta lån — ett 4-årigt till 5 % i augusti samt ett 3-årigt till 4 ⅞ % och ett drygt 5-årigt till 5 ⅛ % i november — till ett sammanlagt belopp av ca 660 mkr. Ränteändringen i juli medförde ett genomgående kursfall även för korta obligationer. Obligationer med löptider om 1—3 år, som vid årets början gav en effektiv förräntning av omkring 3,75 %, gav i slutet av juli 4,5—5 %, och obligationer med en återstående löptid av omkring 5 år fick sin effektiva förräntning höjd med omkring 1 % eller något mera.

Riksbankens innehav av svenska värdepapper framgår av följande tablå (bokförda värden i mkr):

	31/12 1956	31/12 1957
Skattkamarväxlar	2 350	3 230
Statsobligationer	1 581	1 380
Summa statspapper	3 931	4 610
Övriga obligationer	458	440
Totalt innehav	4 390	5 050

Diskontot för skattkamarväxlar med 3 och 6 månaders löptid, som vid årets början var ca 2,5 respektive 2,8 %, höjdes i samband med diskontoförändringen i juli med 1 %. I oktober skedde en mindre justering uppåt, varjämte under de sista dagarna i december en ytterligare höjning av diskontosatserna ägde rum, innebärande att skattkamarväxlar med omkring 3 och 6 månaders löptid av riksgäldskontoret såldes till ca 3,9 respektive 4,3 % diskonto per år räknat.

Bankernas ut- och inlåning.

Nettoökningen i affärsbankernas totala utlåning till allmänheten var enligt tabell 3 ungefär lika stor under de båda tolv månadersperioder, som slutade den 30 november åren 1956 och 1957. Den uppgick sålunda till drygt 100 mkr. Däremot var fördelningen mellan byggnadskreditiv och annan utlåning olika under perioderna. Under den förra var sålunda utlåningens tillväxt ett saldo av en ökning i byggnadskreditiven med över 400 mkr och en minskning i annan utlåning med ca 300 mkr. Båda förändringarna sammanhänge med den uppgörelse, som riksbanken träffat med affärsbankerna i september 1955 och som syftade till en prioritering av byggnadskreditiven och en viss begränsning av annan utlåning. Under den senare tolv månadersperioden visar statistiken i stället någon ökning för båda utlåningskategorierna, men den är relativt obetydlig i jämförelse med nyss nämnda förändringar. Beträffande »övrig utlåning» kan ökningen sägas innebära, att den nivå, vartill lånesiffran enligt nämnda överenskommelse nedbringats under 1955/56, i huvudsak kommit att kvarstå oförändrad. Den ringa nettoökningen i byggnadskreditiven å andra sidan betingades av de stora avlyftningar, som kom till stånd efter diskontohöjningen och som uppgick till ca 460 mkr under juli och augusti 1957. Totalt avlyftes under perioden november 1956—november 1957 1 537 mkr i bostadsbyggnadskrediter mot 1 215 mkr under det närmast föregående året.

Tabell 3. Affärsbankernas rörelse 1955—1957. Mkr.

	Nov. 1955	Nov. 1956	Nov. 1957	Förändring	
				nov. 1955— nov. 1956	nov. 1956— nov. 1957
A. Kassa och checkräkning i riksbanken .	561	545	446	— 16	— 99
B. Statspapper (nom. värde)	3 028	3 092	3 901	+ 64	+ 809
C. Övriga inhemska obligationer. ¹	238	426	707	+ 188	+ 281
D. Utlåning					
1. Byggnadskreditiv	1 235	1 641	1 745	+ 406	+ 104
2. Övrig utlåning	9 399	9 102	9 130	— 298	+ 28
Summa	10 634	10 742	10 874	+ 108	+ 132
E. Inlåning					
1. Checkräkning	1 718	1 736	1 605	+ 18	— 131
2. Uppsägningsräkning	399	479	633	+ 80	+ 154
3. Sparkasseräkning	1 976	2 144	2 197	+ 168	+ 53
4. Kapitalsamlingsräkning	1 967	2 633	3 962	+ 666	+ 1 329
5. Depositions- och kapitalräkning	6 471	6 046	5 698	— 425	— 348
Summa	12 531	13 038	14 094	+ 507	+ 1 056

¹ Avser bokförda värdet av totala värdepappersportföljen minskat med nominella värdet av statspappersinnehavet (B).

Vid sidan av de utlåningsformer, som nu berörts, lämnade affärsbankerna också krediter mot skattkamarväxlar och obligationer. Denna kreditgivning, som framför allt skett till staten och för bostadsbyggandet, uppgick under den tolv månadersperiod som slutade den 30 november 1957 till mer än fyra gånger så mycket som året dessförinnan eller till ca 1 100 mkr. Därav utgjorde statslånen över 800 mkr att jämföras med drygt 60 mkr året innan.

Med den kreditexpansion, som sålunda ägt rum hos affärsbankerna under det senaste året, har en i stort sett motsvarande ökning i deras inlåning inträtt. Mot en ökning i krediterna, omfattande såväl lån till allmänheten som förvärv av värdepapper, med över 1 200 mkr står sålunda en inlåningsökning på ca 1 050 mkr. Motsvarande siffror året innan var ca 360 mkr resp. 500 mkr. Båda åren var ökningen på kapitalsamlingsräkningar, d. v. s. räkningarna med den högsta räntegottgörelsen, t. o. m. större än nettoökningen av den totala inlåningen, vilket såsom tabell 3 visar sammanhänger med att överföringen av medel från lägre förräntade depositions- och kapitalräkningar fortsatt.

För att fullständiga den bild, som i det föregående givits av affärsbankernas verksamhet, har i följande tabell vissa uppgifter angående lånerörelsen hos samtliga bankinstitut sammanställts för de senaste åren. Uppgifterna har i sin helhet hämtats från officiellt statistiskt material. Detta är visserligen i stora stycken rätt ofullständigt, och det måste därför förutskickas, att de enskilda siffrorna i tabellen endast är ungefärliga. Det beror bl. a. på att bankstatistiken i allmänhet endast redovisar bokförda värden, vilket framför allt spelar en roll beträffande siffrorna för värdepappersportföljernas förändringar. Jämförbarheten mellan de olika bankgrupperna försvåras också av att aktuella uppgifter för samtliga sparbanker icke föreligger, varför det varit nödvändigt att låta de 84 större sparbankerna representera hela sparbanksväsendet. Även beträffande riksbankens värdepappersinnehav har bokförda värden använts. Vidare må nämnas, att förändringarna i riksbankens portfölj salderats mot förändringarna på de bundna kontona för steriliserade statsmedel och på statliga myndigheters checkräkningar. Som inlåning hos riksbanken har endast redovisats förändringarna på andra konton än sådana, som innehas av statliga myndigheter och banker, och som utlåning andra lån än till banker.

Om sålunda en del reservationer ansetts nödvändiga beträffande det statistiska materialet, synes dock de förändringar det ger uttryck för, vara så markanta, att de kan förutsättas klart ange utvecklingstendenserna. Det framgår sålunda beträffande den totala utlåningen till allmänheten, att den, efter en topp om närmare 1 700 mkr år 1954, under 1955 på grund av kreditrestriktionerna minskade mycket starkt men att den sedan tenderat att öka igen. Det senare beror bl. a. på ökad långivning från sparbankerna och domineras därmed av bostadskrediterna.

Tabell 4. Årliga förändringar i bankernas utlåning, värdepappersportfölj och inlåning 1950—1957. Mkr.

	Riks- banken	Affärs- bankerna	84 spar- banker	Postspar- banken	Post- giro	Central- kassor för jordbruks- kredit	Summa
1. Utlåning till allmänheten.							
1950	+ 95	+1 059	+387	+ 89	+ 27	+ 56	+1 713
1951	+ 44	+1 097	+226	+190	+198	+ 33	+1 788
1952	+ 66	— 319	+425	+392	+233	+ 47	+ 844
1953	+ 10	— 16	+450	+300	+ 44	+ 80	+ 868
1954	—288	+1 259	+472	+160	— 1	+ 87	+1 689
1955	— 13	— 525	+369	+371	+ 87	+ 61	+ 350
1956	— 4	+ 108	+473	+ 82	+ 10	+ 34	+ 703
1957	— 10	+ 132	+603	+ 77	+ 23	+ 71	+ 896
2. Skattkamarväxlar och svenska obligationer.							
1950	+285	— 79	— 17	+ 8	+ 69	+ 1	+ 267
1951	—372	+ 754	— 41	— 79	— 51	+ 2	+ 213
1952	— 71	— 7	+ 31	— 52	—156	+ 10	— 245
1953	— 78	+1 480	+ 24	— 86	+123	+ 5	+1 468
1954	+365	— 219	+ 29	— 41	+ 13	+ 15	+ 162
1955	+544	— 55	+ 55	— 76	—229	+ 8	+ 247
1956	+425	+ 252	+ 86	+ 94	— 21	+ 31	+ 867
1957	+158	+1 090	+ 72	+157	+232	+ 7	+1 716
3. Summa utlåning och värdepappersportfölj.							
1950	+380	+ 980	+370	+ 96	+ 96	+ 57	+1 979
1951	—328	+1 851	+185	+111	+147	+ 35	+2 001
1952	— 5	— 326	+456	+340	+ 77	+ 57	+ 599
1953	— 68	+1 464	+474	+214	+167	+ 85	+2 336
1954	+ 77	+1 040	+501	+119	+ 12	+102	+1 851
1955	+531	— 580	+424	+295	—142	+ 69	+ 597
1956	+421	+ 360	+559	+176	— 11	+ 65	+1 570
1957	+148	+1 219	+675	+234	+255	+ 78	+2 609
4. Inlåning.							
1950	+100	+ 680	+286	+ 73	+105	+ 42	+1 286
1951	—105	+1 661	+256	+144	+153	+ 52	+2 161
1952	—124	— 475	+469	+307	+145	+107	+ 429
1953	— 38	+1 652	+456	+204	+102	+ 62	+2 438
1954	—105	+1 035	+441	+154	+103	+ 89	+1 717
1955	— 7	— 321	+448	+160	— 48	+ 77	+ 309
1956	+ 57	+ 507	+577	+210	+116	+ 76	+1 543
1957	+ 38	+1 056	+709	+270	+105	+ 85	+2 263

Anm. Alla förändringar har av statistiska skäl beräknats per november resp. år och avser bokförda värden.

Bankernas kreditgivning mot värdepapper, inkluderande framför allt skattkammarväxlar samt stats- och hypoteksobligationer, har visat en omvänd utveckling. Den var under 1954 och 1955 av begränsad omfattning men steg under 1956 och 1957 mycket starkt. Den uppgick under sistnämnda år till drygt 1 700 mkr.

Affärsbankerna dominerar den nu berörda utvecklingen. Till följd av ingripandena på kreditmarknaden har deras kreditgivning efter 1954 företett en starkt markerad förskjutning från vanlig långgivning till förvärv av värdepapper. För att få en uppfattning om den totala kreditgivningen måste man därför ta hänsyn till båda dessa kreditformer. Det framgår sålunda av tabell 4 att sammanlagda beloppet av affärsbankernas utlåning till allmänheten och värdepappersförvärv efter en minskning under år 1955 — som dock överdrives av att en förändring ägt rum i den statistiska redovisningen — sedermera på nytt ökat och under 1957 t. o. m. överstigit siffran för 1954.

För samtliga banker har ökningen i den totala kreditgivningen under år 1957 uppgått till över 2 600 mkr och har därmed nått en nivå, som betydligt överstiger den dittills högsta nivån under 1950-talet, som låg vid drygt 2 300 mkr.

Svängningarna i den totala kreditgivningen återspeglas nära i de totala inlåningsförändringarna. Detta är ett självklart förhållande, eftersom utlåningen från banksystemet kan sägas skapa inlåningen. De differenser mellan dessa faktorer, som tabell 4 visar, motsvaras i den mån de inte beror på statistiska bristfälligheter och på att här endast en del av bankernas totala rörelse redovisats av ökningen i den utelöpande sedelstocken.

Betalningsbalansen.

Enligt de nationalbudgetberäkningar, som gjorts i samband med statsverkspropositionen, ökade exporten under 1957 med närmare 11 % jämfört med 1956. Ca 9 % kan hänföras till en volymmässig uppgång och resterande ca 2 % till en genomsnittlig prisökning.

Importen beräknas ha ökat med ca 10 %, varav ca 7 % faller på volymuppgång och ca 3 % på prismässiga ökningar. Bytesförhållandet med utlandet har sålunda något försämrats under 1957.

På basis av dessa uppskattningar har i följande tablå sammanställts en preliminär betalningsbalans för 1957. I tablå har för jämförelse de båda närmast föregående årens balanser medtagits.

Handelsbalansens saldo under 1957 torde sålunda komma att visa ett ungefär lika stort underskott som under 1955 och 1956. Genom att det s. k. sjöfartsnettot förutses bli betydligt större under 1957 synes emellertid bytesbalansens saldo komma att stiga från ca — 125 mkr till ± 0 mkr.

Betalningsbalansen 1955—1957. Mkr.

	1955	1956	1957 Prel.
Export f. o. b.	+ 8 933	+ 10 067	+ 11 200
Import c. i. f.	— 10 337	— 11 434	— 12 600
<i>Handelsbalansens saldo</i>	— 1 404	— 1 367	— 1 400
Sjöfartsnetto	+ 1 025	+ 1 215	+ 1 400
Övr. löp. betaln. (netto)	— 35	+ 25	± 0
<i>Bytesbalansens saldo</i>	— 414	— 127	± 0
Kapitaltransakt. (netto)	+ 1	— 113	— 25
Teoretisk förändring av valutareserven	— 413	— 240	— 25
Verklig förändring av valutareserven	+ 38	+ 214	+ 73
»Förskjutningspost»	+ 451	+ 454	+ 98

Sjöfartsnettot. Under 1957 vände den under de senare åren allt gynnsammare sjöfartskonjunkturen. Fraktsatserna reducerades och fartygsuppläggingarna ökade. Kommerskollegii fraktindex för trampfrakter var i december 1957 ca 41 % och för tankfrakter ca 84 % lägre än ett år tidigare. Jämföres de genomsnittliga indexsiffrorna för 1957 och 1956 blir nedgången ca 21 % för trampfrakterna och ca 33 % för tankfrakterna. Under november och december 1956 låg fraktsatserna på en exceptionellt hög nivå som en följd av Suez-krisen. Den 1 januari 1958 var på grund av fraktbrist 50 svenska fartyg om tillsammans 78 627 bruttoton upplagda, att jämföras med 15 fartyg om tillsammans 30 946 bruttoton motsvarande tid 1957.

Trots nedgången i fraktsatserna förutses det s. k. sjöfartsnettot komma att ökas från 1 215 mkr under 1956 till preliminärt 1 400 mkr för 1957. Anledningen till att den svenska handelsflottans intäkter icke i högre grad påverkades av fraktnedgången är i huvudsak att söka i det förhållandet, att endast en mindre del av handelsflottan går i s. k. lösfart. Huvudparten är kontrakterad på i allmänhet 1—5 år och beröres därför ej omedelbart av förändringar i fraktsatserna. För 1958 torde däremot få räknas med en nedgång av sjöfartsnettot, eftersom rederiernas fraktinkomster kan väntas minska utan att kostnaderna reduceras i motsvarande grad.

Övriga löpande betalningar, som bl. a. omfattar turism, provisioner, försäkringar, räntor och utdelningar m. m., beräknas under 1957 ha balanserat mot att ha givit ett överskott under 1956 om 25 mkr.

Kapitaltransaktioner. De statliga kapitaltransaktionerna med utlandet jämte värdepappershandeln enligt Bank- och fondinspektionens statistik beräknas ha lett till ett valutautflöde om ca 25 mkr. Detta får huvudsak-

ligen tillskrivas å sid. 22 omnämnda transaktioner med I. B. R. D. samt en utbetalning om ca 10 mkr till Jugoslavien enligt den s. k. Washington-överenskommelsen av år 1946.

Förskjutningsposten. Vid de undersökningar, som vidtogs inom riksbanken i början av 1957 av den s. k. »förskjutningsposten» under 1955 och 1956 (se Riksbankens Årsbok 1956 sid. 36), kunde konstateras att nettot av in- och utgående förskottsbetalningar för fartyg, flygplan och vapen tillsammans med nettot av de privata kapitalbetalningarna (exkl. värdepappershandeln) motsvarade ett valutainflöde om ca 225—250 mkr under 1956 medan en motsvarande sammanställning av dessa betalningar för 1955 visar att desamma i stort sett tog ut varandra.

Under 1957 har, som framgår av tabellen över betalningsbalansen på sid. 17, uppstått en »förskjutningspost» av betydligt mindre storlek. De privata kapitaltransaktionerna (exkl. värdepappershandeln) torde visserligen komma att ge ett valutatillskott om 50—75 mkr under 1957, men detta valutatillskott synes komma att i det närmaste uppvägas av en negativ förskjutning mellan fartygsleveranser och fartygsbetalningar. Den från dessa transaktioner rensade »förskjutningsposten» skulle sålunda ha sjunkit ytterligare — från ca + 450 mkr 1955 till ca + 200 mkr 1956 och vidare till ca + 100 mkr 1957. Att förskjutningsposten under 1957 blivit mera begränsad kan ha orsakats av att det allt kärvare ekonomiska klimatet i många länder medfört att en större del av export- och importfinansieringen skett på den svenska marknaden. På grund av marknads förväntningar om en appreciering av D-mark under sommaren och förhösten 1957 uppkom därutöver en temporär ökning i valutautflödet från Sverige till Väst-tyskland.

Riksbankens utrikesrörelse.

Sveriges totala valutareserv steg under 12-månadersperioden november 1956—november 1957 med 119 mkr till 2 755 mkr. Under motsvarande period ett år tidigare ökade den totala valutareserven med 71 mkr. Ökningen om 119 mkr föll helt på affärsbankernas (AB) avista nettoställning gentemot utlandet, som förbättrades med 171 mkr till en nettofordran om 399 mkr per november 1957. Riksbankens (RB) guld- och valuta-reserv sjönk däremot med 52 mkr till 2 356 mkr.

För december månad 1957 föreligger definitiva siffror endast för riksbankens reserv, vilken under månaden steg med 4 mkr till 2 360 mkr vid årsskiftet 1957/58. Detta innebär att riksbankens guld- och valuta-reserv under hela 1957 minskade med 87 mkr mot en ökning under 1956 om 18 mkr.

Affärsbankernas avista nettoställning gentemot utlandet förbättrades under december 1956 med 89 mkr. Under december 1957 kan affärsbankernas valuta-reserv preliminärt beräknas ha ökat med 79 mkr till en

Tabell 5. Valutareservens förändringar 1954—1957. Mkr.

Månad	1954			1955			1956			1957		
	RB	AB	S:a	RB	AB	S:a	RB	AB	S:a	RB	AB	S:a
Januari	+ 18	+ 1	+ 18	— 65	+ 102	+ 37	— 65	+ 107	+ 42	— 44	+ 3	— 41
Februari	— 93	0	— 93	— 67	+ 69	+ 2	— 1	— 76	— 77	— 55	— 20	— 75
Mars	— 90	— 57	— 148	— 50	— 73	— 122	— 19	— 33	— 52	+ 114	— 133	— 19
April	+ 29	— 119	— 89	— 99	— 101	— 200	— 30	— 144	— 174	— 61	— 31	— 92
Maj	+ 11	+ 33	+ 44	+ 15	+ 9	+ 24	— 90	— 37	— 128	+ 7	+ 43	+ 50
Juni	— 9	+ 13	+ 4	+ 72	— 4	+ 68	+ 24	+ 85	+ 109	+ 58	— 44	+ 14
Juli	— 26	+ 55	+ 29	+ 85	+ 44	+ 130	+ 18	+ 156	+ 174	+ 36	+ 37	+ 73
Augusti	+ 28	+ 43	+ 71	+ 45	— 8	+ 36	— 18	+ 75	+ 56	— 56	+ 19	— 37
September	+ 80	+ 46	+ 126	+ 41	+ 3	+ 44	+ 65	— 16	+ 50	— 53	+ 123	+ 69
Oktober	+ 6	— 21	— 15	+ 39	— 4	+ 35	+ 15	+ 60	+ 74	+ 31	+ 8	+ 38
November	— 28	+ 26	— 2	— 57	+ 57	— 1	+ 79	— 70	+ 10	— 68	+ 78	+ 10
December	— 72	+ 15	— 57	— 4	— 11	— 14	+ 39	+ 89	+ 128	+ 4	+ 79	+ 83
Kvartal												
1	— 165	— 57	— 222	— 181	+ 98	— 83	— 84	— 2	— 86	+ 15	— 150	— 134
2	+ 31	— 72	— 41	— 12	— 96	— 108	— 96	— 96	— 193	+ 4	— 32	— 29
3	+ 82	+ 144	+ 226	+ 170	+ 39	+ 209	+ 65	+ 215	+ 280	— 73	+ 178	+ 105
4	— 95	+ 21	— 74	— 22	+ 42	+ 20	+ 132	+ 79	+ 213	— 33	+ 165	+ 131
Summa	— 147	+ 36	— 111	— 44	+ 82	+ 38	+ 18	+ 196	+ 214	— 87	+ 160	+ 73
Behållning												
december	2 474	39	2 513	2 430	121	2 551	2 448	317	2 765	2 360	478	2 838

nettofordran om 478 mkr. Detta innebär att den totala valutareservens preliminära ökning under 1957 blir 73 mkr mot 214 mkr under 1956. Valutareservens utveckling varje månad sedan 1954 framgår av tabell 5.

Valutareservens sammansättning publiceras per varje kvartalsskifte. Senast tillgängliga kvartalsuppgifter hänför sig till september 1957. Förändringarna sedan september 1955 samt ställningen i september 1957 framgår av följande tablå (mkr).

	Förändring						Ställning		
	september 1955 — september 1956			september 1956 — september 1957			september 1957		
	RB	AB	S:a	RB	AB	S:a	RB	AB	S:a
Guld	— 6	—	— 6	— 145	—	— 145	1 214	—	1 214
Dollar	+ 170	+ 74	+ 244	+ 317	+ 28	+ 345	1 205	210	1 415
EPU-valutor ¹⁾	— 141	+ 44	— 97	— 183	+ 72	— 111	25	124	149
Övriga valutor	— 160	+ 40	— 120	+ 91	— 25	+ 66	— 50	— 21	— 71
S:a guld och valutor	— 137	+ 158	+ 21	+ 79	+ 75	+ 155	2 394	313	2 707

¹⁾ Under rubriken EPU-valutor inkluderas dels kontoställningen i förhållande till EPU, dels kontoställningen i förhållande till vart och ett av de till EPU-överenskommelsen anslutna länderna samt dessas valutaområden.

Riksbanken upphörde att notera kanadensiska dollar och finska valutamark fr. o. m. den 2 januari 1957 samt brasilianska cruzeiros fr. o. m. den 1 juli 1957.

Med verkan fr. o. m. den 12 augusti 1957 genomförde den franska regeringen en de facto-devalvering av den franska francen genom införande av ett 20-procentigt kurstillägg på utländska valutor. I anledning härav fastställde riksbanken den 13 augusti 1957 som nya marginalkurser för franska francs en köpkurs om 1,222513 och en säljkurs om 1,24099 kronor för 100 francs.

Från och med den 2 januari 1957 anslöt sig Österrike till det europeiska arbitragesystemet (jämför fullmäktiges berättelse till bankoutskottet för 1953 sid. 15) beträffande valutatransaktioner såväl avista som på termin. I samband härmed fastställde riksbanken som marginalkurser för österrikiska schilling en köpkurs om 19,7483 och en säljkurs om 20,0467 kronor för 100 schilling. Differensen mellan de av valutabankerna i handeln med allmänheten tillämpade köp- och säljkurserna uppgår till högst 8 öre.

Genom överenskommelse mellan å ena sidan de till det europeiska arbitragesystemet anslutna länderna samt å andra sidan Argentina har bankerna i sistnämnda land beretts möjlighet att fr. o. m. den 2 december 1957 med bankerna i de till systemet anslutna länderna avsluta multilaterala terminstransaktioner i dessa länders valutor. Dyliga transaktioner i

DM respektive med bankerna i Förbundsrepubliken Tyskland är dock tillsväradare undantagna.

Fullmäktige i riksbanken fattade i början av december 1957 ett principbeslut om en utökning av antalet länder för vilka transferabla allmänna konton får föras av valutabankerna. Valutastyrelsen har sedermera utfärdat närmare tillämpningsföreskrifter, vilka trätt i kraft den 1 januari 1958. Beslutet omfattar därmed samtliga länder utanför dollarområdet med undantag för *dels* de länder med vilka överenskommit om bilateral reglering av betalningsutbytet, d. v. s. Bulgarien, Polen, Spanien, Sovjetunionen, Tjeckoslovakien och Ungern, *dels* även Brasilien, Tyska Östzonen, Rumänien och tillsväradare Grekland, Portugal och Turkiet. Transferabiliteten innebär för kontoinnehavarna, att behållningar på kontona kunna överföras till vilket som helst annat konto i kronor hos valutabankerna än konvertibelt konto, d. v. s. konto som föras för någon som är bosatt i dollarområdet, samt även omläggas i vilken som helst annan utländsk valuta än dollarområdesvaluta och fria schweizerfrancs.

Transferabla allmänna konton har hittills fått föras för kontoinnehavare i *dels* EPU-länder tillhörande det europeiska arbitragesystemet och *dels* Argentina, Folkrepubliken Kina, Japan, Paraguay och Uruguay. Enligt tidigare träffad överenskommelse ingår Jugoslavien fr. o. m. den 1 januari 1958 i sistnämnda grupp. Betalningstrafiken mellan Sverige å ena sidan och bl. a. Finland å andra sidan har dessutom redan tidigare i praktiken varit av multilateral karaktär.

Valutatilldelningen för turistresor till länderna utanför dollarområdet har höjts från 3 000 till 5 000 kronor och till länderna inom dollarområdet från 1 500 till 2 500 kronor per person och år. För turistresor till de nordiska länderna samt Storbritannien och övriga länder inom sterlingområdet är valutatilldelningen alltså obegränsad. Gränsen för resandes in- och utförsel av svenska sedlar och mynt har höjts från 300 kronor till 1 000 kronor. Sedlarna får dock ej ha högre värde än 100 kronor. Gränsen för skyldighet att avlämna införsel- och utförseldeklaration har vidare höjts från 2 500 till 5 000 kronor.

Vid Sveriges inträde i *Internationella återuppbyggnadsbanken (IBRD)* 1951 beslöts att Sveriges andel i bankens grundfond skulle uppgå till 100 milj. dollar. Vid inträdet inbetalades enligt stadgarna 20 % av det tecknade beloppet, varav 2 % i dollar och återstående 18 % i svenska kronor. Restande 80 % skall endast kunna infordras för den händelse banken nödgas anskaffa medel för att infria ställda garantier eller för betalningar å lån upptagna av banken. Banken äger ej utan vederbörande medlemsstats tillstånd utlåna det i medlemsstatsens valuta inbetalade beloppet av det tecknade andelskapitalet.

I enlighet med dessa bestämmelser insattes för bankens räkning å ett konto i riksbanken motvärdet i svenska kronor till 18 milj. dollar d. v. s.

93 mkr. Sedan 1951 har Sverige vid ett flertal tillfällen givit sitt medgivande till banken att utlåna delar av det i svenska kronor inbetalade beloppet. Sålunda hade bankens fordran i riksbanken vid utgången av 1956 nedgått till 75 mkr. Under 1957 har Sverige ytterligare liberaliserat sin politik gentemot banken genom beslut att successivt friställa hela ovan nämnda 18 %. Under 1957 har bankens fordran nedgått med 44 mkr till 31 mkr. Närmare hälften av det utbetalade beloppet faller på november månad med drygt 21 mkr.

Den s. k. EPU-överenskommelsen har under året förlängts till och med 30 juni 1958 på i stort sett oförändrade villkor. Sveriges kumulativa avräkningsöverskott, som vid årsskiftet 1956/57 uppgick till 197 mkr, steg under 1957 till 234 mkr. Beloppen avser ställningen efter avräkningarna för november åren 1956 och 1957, vilka bokförts i mitten av december resp. år. Vid årsskiftet 1957/58 motsvarade det kumulativa avräkningsöverskottet ca 7 % av Sveriges kvot inom unionen mot ca 6 % vid årsskiftet 1956/57.

Riksbankens bokslut

Å sidorna 24—30 har intagits riksbankens bokslut för år 1957.

Vid uppgörande av riksbankens bokslut för 1957 har guldbehållningen i likhet med föregående år redovisats på tillgångssidan till ett pris av 2 480 kronor per kilogram. Såsom en särskild tilläggspost »Övervärde å guld» upptages skillnaden mellan guldbehållningens dagsvärde och värdet enligt nämnda pris. De utländska valutorna upptages i princip till en medelkurs mellan de vid årets slut gällande köp- och säljkurserna. Skillnaden mellan det bokförda värdet och värdet efter inköps- respektive försäljningspriser vid handeln med valutor regleras över kursdifferenskontot.

Liksom föregående år har upplupna, ännu ej betalda räntor å svenska obligationer per den 31 december 1957 krediterats vinst- och förlustkontot. Av diskontot å svenska skattkammarväxlar har den del, som belöper sig på bokföringsåret, bokförts å vinst- och förlusträkningen.

Riksbankens nettovinst under år 1957 har uppgått till ett belopp av 45 266 599 kronor 21 öre.

Utgående

Tillgångar	1 9 5 6		1 9 5 7			
	Kronor		Kronor		Kronor	
Guldbehållning	586 164 016	87	483 182 669	82		
Övervärde å guld	789 735 470	92	650 989 281	06	1 134 171 950	88
	(1 375 899 487)	79)				
Utländska statspapper	803 047 827	—	882 180 111	60		
Utrikes växlar	69 975 151	56	93 058 311	62		
Fordringar hos utländsk bank eller bankir, nettobelopp	198 638 566	79	250 952 740	85		
Utländska sedlar	736 298	39	669 866	72	1 226 861 030	79
	(1 072 397 843)	74)				
Skattkammarväxlar	2 350 000 000	—	3 230 000 000	—		
Statens och hypoteksinrättningars obligationer	2 039 688 833	—	1 820 102 297	—	5 050 102 297	—
	(4 389 688 833)	—)				
Diskonterade växlar	13 194 807	40	5 176 280	38		
Hypotekslån	7 497 319	86	83 652 463	94		
Avbetalningslån	52 939 788	23	53 530 939	78	142 359 684	10
	(73 631 915)	49)				
Hos riksgäldskontoret innestående pensions- fondsmedel	6 767 843	18			6 767 843	18
Skiljemynt	22 752 529	41			24 716 601	15
Inhemskas bankers checker, postremissväxlar m. m.	15 953 755	60			16 899 247	20
Övriga tillgångar	46 123 606	50			103 157 193	68
Sveriges kvot i Internationella valutafonden	517 321 000	—			517 321 000	—
Sveriges andel i Internationella återuppbygg- nadsbankens grundfond, inbetalt belopp ..	103 464 200	—			103 464 200	—
Summa	7 624 001 014	71			8 325 821 047	98

balansräkning

	1 9 5 6		1 9 5 7	
	Kronor		Kronor	
Skulder				
Utelöpande sedlar	5 597 902	381 —		5 839 816 386 —
Utelöpande postremissväxlar	4 047 375	43		2 757 998 69
Checkräkning (statliga myndigheter)	260 239 205	14	273 494 601	91
» (bankaktiebolag)	241 132 580	08	136 324 407	52
» (andra insättare)	3 010 729	87	4 972 527	01
	(504 382 515)	09)		414 791 536 44
Depositions- och kapitalräkning	475 906	56	475 906	56
Statens budgetutjämningsfonds medel	356 422 719	58	539 976 984	95
Särskilda pensioneringsfonden	—	—	275 000 000	—
Investeringskontomedel	64 042 522	25	56 711 722	18
Skogskontomedel	20 519 056	42	15 912 590	89
Medel å konton för investering i skogsbruk och rörelse	77 911 084	57	156 331 869	19
	(519 371 289)	38)		1 044 409 073 77
Kursdifferenskonto	356 001 293	49		373 401 181 82
Övriga skulder	5 976 721	71		43 590 005 94
Grundfond	50 000 000	—	50 000 000	—
Avbetalningslånefond	65 000 000	—	65 000 000	—
Reservfond	20 000 000	—	20 000 000	—
Pensionsfonder	6 767 843	18	6 767 843	18
Balanserade vinstmedel från föregående år	877 621	22	744 354	87
vinst för året	30 866 733	65	45 266 599	21
	(173 512 198)	05)		187 778 797 26
Internationella valutafonden	387 942 625	42		387 921 271 92
Internationella återuppbyggnadsbanken	74 864 615	14		31 354 796 14
Summa	7 624 001 014	71		8 325 821 047 98

	1956		1957	
	Kronor		Kronor	
Utgifter och förluster				
Räntor å inlåningsräkningar	2 528 793	42		2 229 290 93
<u>Arvoden till fullmäktige och suppleanter för fullmäktige, m. fl.</u>				
Fullmäktige och suppleanter för dem	75 179	36	79 315	86
Styrelseledamöter vid avdelningskontoren och suppleanter för dem	138 135	—	139 923	81
Ledamöter i valutastyrelsen och suppleanter för dem	—	—	7 680	—
	213 314	36	226 919	67
<u>Avlöningar till ordinarie tjänstemän</u>				
Lön, vikariatsersättning, felräkningspenningar ¹ , kallortstillägg m. m.	4 159 105	73	5 363 780	11
<u>Avlöningar till icke ordinarie personal</u>				
Lön, vikariatsersättning, kallortstillägg m. m.	1 429 721	20	2 026 144	64
Arvode till ombudsmannen i Malmö	3 600	—	3 600	—
Ersättning till tillfälliga befattningshavare ..	1 332 359	80	1 505 181	82
Övertidersättning, m. m.	49 149	81	48 656	44
	2 814 830	81	3 583 582	90
<u>Arvoden och särskilda ersättningar, m. m.</u>				
Arvoden enligt 35 och 36 §§ avlöningsreglementet	11 200	—	11 200	—
Personliga lönetillägg	—	—	1 056	87
Gottgörelse jämlikt 18 §, 1 mom. avlöningsreglementet	14 921	03	14 562	85
Gratifikation eller belöning enligt 37 § avlöningsreglementet	11 095	—	3 480	—
	37 216	03	30 299	72
<u>Rörligt tillägg</u>	1 678 027	38	904 942	15
	(8 902 494)	31		
<u>Pensioner, m. m.</u>				
Tjänstepensioner	1 067 893	30	1 084 259	72
Familjepensioner	374 204	16	367 735	53
Diverse pensioner och understöd	12 252	97	13 534	90
Rörligt tillägg	1 043 947	92	1 103 490	25
	(2 498 298)	35		
	(13 929 586)	08	Transport	14 907 835 88
				2 569 020 40

¹ Felräkningspenningar utgöra för 1956 kr. 647: 55.

» » » 1957 » 676: 03.

förlusträkning

	1956		1957	
	Kronor		Kronor	
Inkomster och vinster				
Diskonto å växlar	638 086	12	439 622	42
Räntor å hypotekslån m. m.	888 209	06	785 712	—
Räntor å avbetalningslån	2 523 291	64	2 711 567	93
Inbetalningar å inom linjen förda eller avskrivna lånefordringar	2 483	42	2 911	35
	(4 052 070)	24)		
Av utrikesrörelsen uppkommen vinst	28 675 648	44		
				3 939 813 70
Inkomst av svenska statspapper och obligationer, efter nedskrivningar	17 418 361	88	23 992 548	39
Provisioner m. m.	53 960	59	57 195	62
Courtage å obligationer	8 156	44	11 484	13
Ränta å hos riksgäldskontoret inestående pensionsfondsmedel	250 410	20	263 945	88
Avgifter för i förvar mottagna depositioner ..	495 385	55	334 603	50
Ersättning för förvaltning av statens bosättningslånefond	319 128	—	313 098	—
Ersättning för förvaltning av statens egna-hemslånefond m. fl. fonder	217 787	50	208 033	—
Köpeskilling för försålda fastigheter ¹	—	—	525 210	—
Inkomster av fastigheter	346 359	56	365 764	73
Kassaöverskott	5 714	88	3 419	48
Diverse	55 565	90	53 701	78
	(19 170 830)	50)		
				26 129 004 51
Summa	51 898 549	18		68 316 782 42

¹ Jfr § 26 i berättelsen.

Vinst- och

	1956		1957	
	Kronor		Kronor	
Utgifter och förluster				
<u>Förvaltningsutgifter, m. m.</u>	(13 929 586)08		Transport	14 907 835 88
Ändrings- och reparationsarbeten å fastigheter	444 570	22	570 111	76
Fastighetsutskylder, renhållning av gator och gårdar	126 157	31	128 566	41
Kontorshyror	46 086	52	96 134	66
Rengöring inom fastigheterna	208 438	39	222 998	54
Värme och belysning	253 368	72	265 337	53
Inventarier och deras underhåll	340 854	89	276 409	02
Materialier, tidningar, böcker, m. m.	316 047	80	460 835	20
Post-, assurances-, telegram- och telefonavgifter	891 516	40	819 017	20
Rese-, traktaments- och flyttingskostnader ..	106 886	10	136 045	27
Sjukvård och begravningshjälp, m. m.	110 632	25	111 943	04
Vissa beredskapsutgifter	7 880	67	268 335	85
Övriga förvaltningsutgifter	262 541	07	319 793	18
Ombyggnadskostnader för Rosenbadsfilialen..	—	—	948 298	10
	(3 114 980)34			4 623 825 76
Courtage å obligationer	30 832	56	22 044	16
Kassaförluster	8 572	52	7 428	14
Diverse	50 119	03	89 049	27
	(89 524)11			118 521 57
Kostnader för sedeltryckeriet ¹	1 400 000	—	1 600 000	—
Kostnader för pappersbruket ¹	2 497 725	—	1 800 000	—
	(3 897 725) —			3 400 000 —
Summa utgifter och förluster	21 031 815	53		23 050 183 21
Saldo vinst	30 866 733	65		45 266 599 21
Summa	51 898 549	18		68 316 782 42

¹ Jämför § 29 i berättelsen.

förlusträkning

	1956		1957	
	Kronor		Kronor	
Inkomster och vinster	51 898 549	18	68 316 782	42
Summa	51 898 549	18	68 316 782	42

**Vissa inom linjen förda tillgångar vid 1956 och
1957 års slut**

	1956		1957	
	Kronor		Kronor	
<i>Tillgångar</i>				
Riksbankens mynt- och medaljsamling	80 347	81	155 347	81
Taxeringsvärdet av riksbankens fastigheter vid resp. års slut enligt nedanstående specifikation	18 323 600	—	20 451 400	—
Aktier i Internationella Banken i Basel ¹	1 800 000	—	1 800 000	—
Vissa utländska obligationer och fordringar	47 235 280	—	46 647 040	—
Summa	67 439 227	81	69 053 787	81
Fastigheten i:				
Stockholm: bankhuset	5 710 000	—	5 910 000	—
sedeltryckeriet	1 200 000	—	1 500 000	—
Göteborg	1 535 000	—	1 585 000	—
Malmö	425 000	—	—	—
Falun	250 000	—	365 000	—
Gävle	365 000	—	375 000	—
Halmstad	410 000	—	410 000	—
Härnösand	290 000	—	290 000	—
Jönköping	226 000	—	226 000	—
Karlstad	185 000	—	200 000	—
Kristianstad	300 000	—	300 000	—
Linköping	307 000	—	500 000	—
Luleå	320 000	—	387 000	—
Mariestad	250 000	—	273 000	—
Nyköping	518 500	—	520 000	—
Uppsala	618 000	—	666 200	—
Visby	240 000	—	240 000	—
Växjö	481 000	—	830 000	—
Örebro	325 000	—	325 000	—
Östersund	220 000	—	240 000	—
Tumba:				
fabriksanläggningar jämte fasta maskiner och bostäder	3 256 600	—	4 313 000	—
hemmanet inkl. Lill-Tumba	566 500	—	671 200	—
sedelförbränningshuset	200 000	—	200 000	—
Diverse valv	125 000	—	125 000	—
Summa	18 323 600	—	20 451 400	—

¹ Hela aktieinnehavet utgör Schw. Frcs 10 000 000:— (4 000 st. aktier à Schw. Frcs 2 500:—). Av likviden härför har 25 % erlagts.

Avbetalningslånefonden

Fördelningen den 31 december 1957 på riksbankens olika kontor av utestående lån från avbetalningslånefonden framgår av efterföljande tabell:

	Utestående lån		
	Antal	Belopp Kronor	
Huvudkontoret	1 626	4 530 657	—
Avdelningskontoret i: Göteborg	1 210	4 994 732	—
Malmö	1 203	6 032 858	—
Falun	368	1 054 919	—
Gävle	665	1 685 635	—
Halmstad	307	868 164	—
Härnösand	784	1 956 276	—
Jönköping	521	1 319 843	—
Kalmar	230	595 808	—
Karlskrona	248	560 553	—
Karlstad	287	923 169	—
Kristianstad	377	1 188 939	—
Linköping	827	2 298 883	—
Luleå	1 001	2 836 306	—
Mariestad	202	603 815	—
Nyköping	328	984 058	—
Umeå	711	1 917 166	—
Uppsala	2 707	12 128 678	—
Visby	262	950 616	—
Vänersborg	202	573 335	—
Västerås	492	1 421 456	—
Växjö	330	1 008 639	—
Örebro	433	1 273 271	—
Östersund	614	1 823 163	—
Summa	15 935	53 530 940	—

Statens bosättningslånefond

I nedanstående översikt redovisas fördelningen den 31 december 1957 på riksbankens olika kontor av utestående ej avskrivna lån från bosättningslånefonden.

	Utestående lån	
	Antal	Belopp Kronor
Huvudkontoret	11 032	9 808 430
Avdelningskontoret i: Göteborg	3 494	3 285 833
Malmö	5 218	5 164 400
Falun	1 329	1 397 219
Gävle	2 299	2 402 096
Halmstad	823	837 681
Härnösand	2 456	2 516 911
Jönköping	1 786	1 669 631
Kalmar	1 202	1 255 394
Karlskrona	954	1 045 253
Karlstad	1 533	1 593 815
Kristianstad	1 349	1 524 334
Linköping	2 240	2 518 406
Luleå	2 175	2 311 571
Mariestad	1 517	1 605 828
Nyköping	1 310	1 325 742
Umeå	2 020	2 189 055
Uppsala	1 576	1 869 130
Visby	233	260 570
Vänersborg	1 752	1 926 781
Västerås	1 843	1 870 654
Växjö	824	889 264
Örebro	1 608	1 735 202
Östersund	779	851 817
Summa	51 352	51 855 019

Egnahems- m. fl. lånefonder

Den 31 december 1957 utestående lån, som övertagits från egnahemsorganen och hushållningssällskapen, fördelar sig till antal och belopp på de olika kontoren sålunda:

	Utestående lån	
	Antal	Belopp Kronor
Huvudkontoret	4 200	46 576 710
Avdelningskontoret i: Göteborg	1 548	4 099 185
Malmö	516	2 955 004
Falun	1 575	4 848 997
Gävle	2 734	6 697 457
Halmstad	2 197	8 797 024
Härnösand	4 794	10 343 777
Jönköping	965	4 101 754
Kalmar	1 380	5 037 812
Karlskrona	1 509	5 819 382
Karlstad	3 111	9 142 291
Kristianstad	3 073	12 167 803
Linköping	1 901	7 491 706
Luleå	5 199	11 769 997
Mariestad	1 446	5 558 926
Nyköping	1 648	8 130 984
Umeå	4 097	11 683 607
Uppsala	1 982	6 751 521
Visby	1 751	4 941 672
Vänersborg	3 762	12 629 748
Västerås	921	3 230 163
Växjö	1 820	5 949 511
Örebro	812	1 873 420
Östersund	3 605	9 088 590
Summa	56 546	209 687 042

Den 31 december 1957 utestående lån, vilka övertagits från eignahemsorganen och hushållningssällskapen, fördelar sig till antal och belopp på följande olika låntyper:

	Utestående lån	
	Antal	Belopp Kronor
<i>Utlåning, som handhaves av såväl huvudkontoret som avdelningskontoren:</i>		
Jordbruksegnahemslån, skogslån, äldre tilläggs-lån och förstärkningslån	18 625	95 640 183 —
Bostadsegnahemslån	10 097	41 973 954 —
Uppskovslån	181	43 101 —
Nybyggnadslån	13 215	17 197 249 —
Förbättringslån	4 904	9 467 870 —
1942 års tilläggs-lån	2 562	3 772 592 —
Lån till estlandssvenskar	36	200 034 —
Premielån	3 918	2 695 095 —
Gödselvärdslån	68	17 408 —
Täckdikningslån	941	525 725 —
Transport	54 547	171 533 209 —
<i>Utlåning, som helt handhaves av huvudkontoret:</i>		
Arrendelån	34	73 685 —
Lån till låneförmedlare:		
Arbetsarmåbrukslån	1 478	24 471 775 —
Jordbruksegnahemslån	63	911 869 —
Bostadsegnahemslån	351	11 708 512 —
Uppskovslån	12	6 571 —
1942 års tilläggs-lån	61	981 421 —
Summa	56 546	209 687 042 —

Riksbankens delfond av fonden för låneunderstöd; stödlån till jordbrukare

Den 31 december 1957 utestående stödlån till jordbrukare fördelar sig till antal och belopp i tusental kronor på de olika kontoren sålunda:

	SFS 369/1951		SFS 766/51		SFS 764/52		SFS 723/54		SFS 593/55		SFS 650/57		Summa	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp
Huvudkontoret ..	—	—	11	21,5	442	1 641,3	14	48,0	581	3 083,2	—	—	1 048	4 794,0
Göteborg	4	3,8	5	9,7	32	35,0	59	184,7	260	673,4	—	—	360	906,5
Malmö	—	—	106	122,3	38	101,6	429	2 528,0	146	546,6	—	—	719	3 298,5
Falun	—	—	—	—	92	128,5	4	19,9	39	110,6	—	—	135	259,0
Gävle	—	—	—	—	683	502,7	141	164,6	239	514,0	—	—	1 063	1 181,3
Halmstad	4	1,5	8	4,0	117	167,8	586	2 130,2	765	3 062,8	2	4,5	1 482	5 370,9
Härnösand	—	—	—	—	503	443,7	360	466,9	287	434,7	—	—	1 150	1 345,3
Jönköping	—	—	5	2,3	947	1 602,6	131	373,1	354	1 116,3	—	—	1 437	3 094,2
Kalmar	—	—	53	59,8	1 634	2 755,8	—	—	884	2 912,8	—	—	2 571	5 728,3
Karlskrona	—	—	26	15,3	292	311,9	51	91,5	356	814,5	12	23,0	737	1 256,2
Karlstad	4	2,6	16	19,6	296	709,7	62	164,5	394	1 595,3	—	—	772	2 491,7
Kristianstad	—	—	127	140,8	274	476,7	883	3 815,2	468	1 533,3	2	3,0	1 754	5 969,1
Linköping	—	—	71	59,4	1 016	2 754,4	3	7,0	1 677	7 953,3	—	—	2 767	10 774,1
Luleå	—	—	23	2,1	1 595	1 520,9	6 263	7 935,0	1 465	2 059,9	—	—	9 346	11 517,9
Mariestad	1	0,9	33	26,4	780	1 477,3	74	133,9	1 619	6 135,4	—	—	2 507	7 773,9
Nyköping	—	—	11	6,0	388	1 108,8	23	87,0	1 405	8 868,0	—	—	1 827	10 069,8
Umeå	—	—	—	—	2 596	2 723,6	5 519	8 802,9	2 634	4 601,8	—	—	10 749	16 128,2
Uppsala	1	0,6	6	4,9	256	810,2	22	46,4	461	2 776,8	3	31,5	749	3 670,4
Visby	—	—	40	33,6	542	892,5	—	—	189	437,1	—	—	771	1 363,3
Vänersborg	6	5,3	22	30,0	400	692,7	236	473,0	1 012	3 362,3	—	—	1 676	4 563,3
Västerås	1	2,5	15	45,4	428	1 088,8	18	40,0	497	2 748,1	—	—	959	3 924,8
Växjö	1	0,6	6	2,2	573	791,5	167	316,5	203	329,2	1	5,0	951	1 445,0
Örebro	—	—	17	22,4	685	1 927,4	52	136,9	306	1 580,8	—	—	1 060	3 667,5
Östersund	—	—	—	—	734	815,5	81	111,6	73	92,1	—	—	888	1 019,2
Summa	22	17,8	601	627,7	15 343	25 480,9	15 178	28 076,7	16 314	57 342,2	20	67,0	47 478	111 612,3

Stödlån i anledning av skördeskador år 1957 (SFS 650/57)

T. o. m. den 31 december 1957 inkomna ansökningar fördelar sig till antal och belopp på de olika kontorsområdena sålunda:

	Inkomna ansökningar	
	Antal	Belopp Kronor
Huvudkontoret	670	4 984 400
Avdelningskontoret i: Göteborg	202	713 955
Malmö	52	319 565
Falun	192	960 990
Gävle	159	501 546
Halmstad	426	1 700 000
Härnösand	112	217 410
Jönköping	234	877 536
Kalmar	163	698 820
Karlskrona	110	331 585
Karlstad	355	2 046 602
Kristianstad	176	759 865
Linköping	597	2 805 309
Luleå	555	878 992
Mariestad	1 376	5 970 600
Nyköping	532	3 125 408
Umeå	1 187	2 395 938
Uppsala	1 016	7 163 935
Visby	50	264 000
Vänersborg	676	2 347 473
Västerås	882	5 781 576
Växjö	114	283 040
Örebro	287	1 815 200
Östersund	74	175 336
Summa	10 197	47 119 081

Fonden för supplementär jordbrukskredit

Den 31 december 1957 utestående lån från fonden fördelar sig till antal och belopp på de olika kontoren sålunda:

	Utestående lån	
	Antal	Belopp Kronor
Huvudkontoret	46	248 180 —
Avdelningskontoret i: Göteborg	13	62 100 —
Malmö	53	255 600 —
Falun	12	81 340 —
Gävle	13	59 950 —
Halmstad	36	172 890 —
Härnösand	15	63 550 —
Jönköping	39	246 900 —
Kalmar	57	379 780 —
Karlskrona	38	221 540 —
Karlstad	28	162 890 —
Kristianstad	107	554 290 —
Linköping	98	627 200 —
Luleå	6	35 396 —
Mariestad	100	580 990 —
Nyköping	47	271 720 —
Umeå	32	129 250 —
Uppsala	88	603 900 —
Visby	35	155 900 —
Vänersborg	31	183 300 —
Västerås	14	99 500 —
Växjö	30	140 080 —
Örebro	26	153 900 —
Östersund	31	113 354 —
Summa	995	5 603 500 —

Riksbankens styrelse och vissa förvaltningsåtgärder

§ 1.

Sedan nuvarande landshövdingen Filip Kristensson avgått som fullmäktig den 30 januari samt vice ordföranden, deputeraden David Hall avlidit den 7 februari 1957, förrättade de av riksdagens kamrar utsedda valmännen den 26 februari 1957 val. Därvid utsågs till fullmäktige ledamoten av riksdagens andra kammare direktören Gustaf Kollberg för återstoden av den för herr Kristensson gällande valperioden 1955—1958 samt ledamoten av riksdagens första kammare, partisekreteraren Gunnar Svärd för återstoden av den för herr Hall gällande valperioden 1956—1959.

Till suppleanter utsågs samtidigt

för herr Olof Andersson	ledamoten av riksdagens första kammare Emil Ahlkvist (tidigare suppleant för herr Hall)
» » Kollberg	ledamoten av riksdagens första kammare direktören Nils Aastrup (nyvald)
» » Svärd	direktören Ragnar Sundén (tidigare suppleant för herr Åsbrink)
» » Åsbrink	ombudsmannen Otto Westling (nyvald)

Dessförinnan hade fullmäktige den 21 februari 1957 till vice ordförande och deputerad efter herr Hall utsett herr Ragnar Persson i Vinberg, vilken fungerat såsom deputerad sedan den 13 december 1956.

Den 26 april 1957 tillträdde herr Gösta Skoglund statsrådsämbete och frånträdde därmed uppdraget som suppleant (för herr Ragnar Persson).

Vid det val, som de av riksdagens kamrar utsedda valmännen sedermera förrättade den 23 maj 1957, utsågs till fullmäktige

dels herrar Ragnar Persson och Per Åsbrink för valperioden 1957—1960 (båda omvalda),

dels ock herr Emil Ahlkvist för återstående delen av valperioden 1956—1959 efter herr Olof Andersson, vilken av sagt sig uppdraget att vara fullmäktig.

Samtidigt utsågs till suppleanter

för herr Persson	ledamoten av riksdagen andra kammare Fridolf Thapper (nyvald)
» » Åsbrink	ombudsmannen Otto Westling (omvald)
» » Ahlkvist	ledamoten av riksdagens andra kammare ombudsmannen Tore Bengtsson (nyvald).

Fullmäktige utsåg därefter samma dag för tiden till dess nytt val av fullmäktige år 1958 förrättats

till *vice ordförande* och *deputerad*: herr Ragnar Persson (omvald)

till *riksbankschef*: herr Åsbrink (omvald)

till suppleant för riksbankschefen att med fullmäktigs rätt och ansvar vid inträffande förfall träda i hans ställe (*vice riksbankschef*): herr Lennart Hammarskiöld (omvald).

Sedan landshövdingen Per Eckerberg, som av Kungl. Maj:t den 28 december 1956 förordnats till fullmäktig för tre år från och med den 1 januari 1957, på därom gjord framställning den 29 juli 1957 beviljats entledigande från nämnda uppdrag, har Kungl. Maj:t samma dag i hans ställe förordnat f. d. statsrådet Per Edvin Sköld att för en tid av tre år vara fullmäktig i riksbanken.

Till *bankdirektör* har fullmäktige från och med den 1 juli 1957 förordnat t. f. bankdirektören Sven Jøge.

§ 2.

Till *ordförande i riksbankens industristyrelse* efter herr David Hall utsåg fullmäktige den 21 februari 1957 herr Ragnar Persson för tiden till nästa fullmäktigeval.

Sedan sådant val ägt rum förlängde fullmäktige den 31 maj 1957 för tiden till dess nytt val av fullmäktige år 1958 försiggått uppdragen för herr Persson att vara ordförande samt för bankdirektören Hjalmar Ekengren och f. d. överdirektören Ryno Lundquist att vara ledamöter av industristyrelsen, den sistnämnde i egenskap av industrisakkunnig ledamot.

Till suppleanter har samtidigt utsetts herr Kollberg för ordföranden (nyvald), bankkommissarien Helge Borggren för herr Ekengren samt civilingenjören Gösta Carlsson för herr Lundquist (de båda sistnämnda omvalda).

§ 3.

Riksbanken har från och med den 1 juli 1957 övertagit *handläggningen av valutaregleringen* [se lagen den 31 maj 1957 (nr 251) om ändring av valutalagen så ock om fortsatt giltighet av samma lag samt kungörelsen den 31 maj 1957 (nr 252) om upphävande av instruktionen den 25 februari 1940 (nr 125) för valutakontoret, m. m.].

Med stöd av 6 a § i förenämnda lag samt § 17 mom. 3 bankreglementet har fullmäktige den 13 juni 1957 för tiden till dess nytt fullmäktigeval under år 1958 ägt rum till ledamöter i *valutastyrelsen* utsett vice riksbankschefen Lennart Hammarskiöld, ordförande, herr Ragnar Persson, vice ordförande, och bankdirektören Sven Jøge samt till personliga suppleanter för dem respektive bankdirektören Hjalmar Ekengren, direktören Nils Aastrup och bankdirektören Gunnar Åkermalm.

Kungl. Maj:t har för tiden från och med den 1 juli 1957 till och med den 30 juni 1960 förordnat till ledamöter i valutastyrelsen direktören L. H. O. Sjunnesson med direktören H. O. Swedberg som suppleant, direktören f. d. regeringsrådet S. J. M. Strömberg med bankdirektören E. G. B. Beskow som suppleant, direktören Å. J. Wetterlind med direktören P. Prydz som suppleant samt chefen för finansdepartementets rättsavdelning C. V. Åbjörnsson med tillförordnade expeditionschefen i nämnda departement G. L. Eriksson som suppleant.

Fullmäktige har på förslag av valutastyrelsen godkänt instruktion för denna styrelse. Enligt instruktionen må ärenden av löpande eller expeditionell natur eller eljest innebärande tillämpning av fastställda riktlinjer å styrelsens vägnar avgöras av ordföranden och den i styrelsen ingående bankdirektören i förening. (Jfr § 17 mom. 3 bankoreglementet.)

§ 4.

Till ledamöter av delegerade för riksdagens verk för år 1958 utsåg fullmäktige den 19 december 1957 herrar Ragnar Persson och Rubbestad med herr Kollberg som suppleant (samtliga omvalda).

§ 5.

Beträffande sammansättningen av styrelserna vid avdelningskontoren torde få hänvisas till fullmäktiges protokoll den 12 december 1957.

§ 6.

I samband med valutaärendenas överflyttning till riksbanken har en ny organisationsplan fastställts för huvudkontoret. Utrednings- och forskningsavdelningen har därvid utbytt mot en juridisk avdelning, varjämte valutaavdelningen tillkommit. Vissa arbetsgrupper har samtidigt erhållit ändrad benämning.

I Rosenbad har inrymts kontorscentralen med utlåningsexpeditionen samt adressregistret och en del av bokföringskontoret, medan valutaavdelningen beretts lokaler inom huvudkontorets byggnad å Helgeandsholmen. När arbetena inom Rosenbad blivit slutförda — vilket beräknas ske i början av februari 1958 — kommer även lunchserveringen för personalen att anordnas där.

Verksamheten i Rosenbad har i stort sett organiserats som ett avdelningskontor (se fullmäktiges i BoU:s utl. 1956: 33 intagna skrivelse).

Den personal, som vid utgången av juni 1957 var anställd hos valuta-kontoret, har övertagits av riksbanken, därvid tillämpas de principer, som angivits i fullmäktiges skrivelse till bankoutskottet den 2 maj 1957 (se BoU:s utl. 1957: 30; jämför vidare § 25 nedan).

§ 7.

Fullmäktige har den 12 september 1957 beslutat tillsätta en kommitté, bestående av vice riksbankschefen Lennart Hammarskiöld, ordförande, fullmäktigeledamöterna Ragnar Persson och Svärd samt bankdirektören Hjalmar Ekengren och bankokommissarien Sture Laurén med uppdrag att verkställa utredning angående riksbankens avdelningskontor och den inre organisationen vid huvudkontoret. Till sekreterare har fullmäktige utsett bankokommissarien Å. Gustafsson. Till kommittén har överlämnats vissa framställningar från riksbankens personalorganisationer om höjd lönegrads-placering för ett relativt stort antal tjänster i banken, m. m.

Kommittén har hittills hållit sex sammanträden, därav två i samband med besök vid avdelningskontoren i Göteborg och Örebro.

§ 8.

Riksbanken har handhaft betalningsarrangemanget med Banco do Brasil samt tillämpningen av de mellan Sverige, å ena, samt Argentina, Belgien, Bulgarien, Danmark, Frankrike, Grekland, Italien, Japan, Jugoslavien, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Schweiz, Sovjetunionen, Spanien, Storbritannien, Tjeckoslovakien, Turkiet, Förbundsrepubliken Tyskland, Ungern, Uruguay samt Österrike, å andra sidan, träffade betalningsöverenskommelserna.

§ 9.

För handläggning av ärenden rörande länegaranti för s. k. i n d u s t r i - g a r a n t i l å n, vilka utlämnas enligt Kungl. kungörelsen den 4 juni 1954 (nr 409), är av riksbankens kontor numera endast huvudkontoret lokalorgan. Kontoren i Malmö, Jönköping, Uppsala och Västerås har nämligen under året upphört att vara lokalorgan.

§ 10.

Vid utgången av år 1957 kvarstod i riksbanken å i n v e s t e r i n g s - k o n t o f ö r s k o g ett belopp av omkring 56,7 mkr, insatt jämlikt lagen nr 783/1951 om investeringskonto för skog.

Å särskilda s k o g s k o n t o n, som avses i Kungl. förordning nr 142/1954, innestod i riksbanken vid samma tidpunkt i runt tal 16 mkr. Riksbanken tillämpar sedan den 1 augusti 1957 en räntesats av 5 % för medel insatta å skogskonto (dessförinnan sedan den 1 december 1956 4 1/4 %).

§ 11.

Vid utgången av år 1957 innestod i riksbanken medel, som insatts jämlikt Kungl. förordningen den 27 maj 1955 (nr 256) om i n v e s t e r i n g s - f o n d e r f ö r k o n j u n k t u r u t j ä m n i n g sammanlagt ca 156 mkr,

därav omkring 139 mkr avsåg investeringsfonder för rörelse och omkring 17 mkr investeringsfonder för skogsbruk.

§ 12.

På kontot statens budgetutjämningsfonds medel inestod i riksbanken vid utgången av år 1957 ett belopp av omkring 540 mkr. I detta belopp ingår cirka 190 mkr avseende avkastning under budgetåren 1955/56 och 1956/57 av staten tillhöriga aktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag.

§ 13.

Sedan riksdagen för budgetåret 1956/57 anvisat ett anslag å 275 mkr till fondering för framtida pensionsändamål, har nämnda belopp jämlikt Kungl. brev den 1 juni 1956 insatts på särskilt konto i riksbanken under mars och maj 1957. Efter det att riksdagen även för budgetåret 1957/58 anvisat ett anslag å 275 mkr till samma ändamål (jfr statsutsk. utl. 1957 nr 129 och Rskr. nr 319) har Kungl. Maj:t genom brev till pensionsstyrelsen den 27 juni 1957 ställt anslaget till förfogande för överföring till fonden med 100 mkr i mars och 175 mkr i maj 1958.

§ 14.

Jämlikt beslut av fullmäktige den 10 juli 1957 utgör riksbankens officiella diskonto för växlar på högst 3 månader från och med påföljande dag lägst 5 %, vilket innebär en höjning av dessförinnan gällande diskonto med 1 %.

I anslutning härtill har andra riksbankens utlåningsräntor höjts (jfr fullm. prot. d. 18 juli 1957, § 5).

§ 15.

Från avbetalningslånefonden, vilken uppgår till 65 mkr, utgjorde utlåningen — inklusive på indrivning beroende medel — vid utgången av år 1957 sammanlagt 53 530 940 kronor. Däri ingår ett belopp om 30 190 172 kronor, vilket utlämnats såsom garantilån enligt kungörelsen den 11 oktober 1946 (nr 676) angående statlig kreditgaranti åt den som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen, kungörelsen den 30 april 1948 (nr 210) angående statlig kreditgaranti för lån åt den som genomgått polisskola samt kungörelsen den 16 juni 1950 (nr 469) angående studielån med statlig kreditgaranti. Antalet garantilån utgjorde vid samma tidpunkt 4 646 — därav vid huvudkontoret 613 och vid avdelningskontoren 4 033 — vilket innebär en ökning under året med 257. I övrigt har avbetalningslånen antal nedgått under året (med 2 007).

Räntan å lån från fonden har från och med den 11 juli 1957 utgjort 6 $\frac{1}{4}$ %, tidigare 5 $\frac{1}{4}$ %; för garantilån utgör dock räntan från och med den

1 augusti 1957 5 ½ % jämlikt Kungl. kungörelse den 29 juli 1957, nr 486 (dessförinnan 4 ¾ %).

Rörande avbetalningslånen fördelning till antal och belopp på de olika kontoren hänvisas till de uppgifter, som intagits å sid. 31.

§ 16.

Från statens bosättningslånefond, till vilken riksdagen hittills såsom kapital anvisat sammanlagt 61 100 400 kronor, varav 56 mkr överlämnats till riksbanken, utgjorde utlåningen vid utgången av sistlidna år 51 855 019 kronor, innebärande en minskning sedan föregående årsskifte av 896 132 kronor.

Rörande fördelningen å de olika kontoren av lånen till antal och belopp hänvisas till sammanställningen å sid. 32. Under år 1957 har antalet utestående lån nedgått med 831. Räntan å lån från fonden utgör under innevarande budgetår oförändrat 4 %.

Från låneverksamhetens början och till utgången av år 1957 har utlämnats lån till ett belopp av sammanlagt 274 466 157 kronor, varav efterskänkts eller avskrivits ett belopp av sammanlagt 2 685 213 kronor, motsvarande omkring 1 % av hittills utlämnade medel.

För förvaltningen av bosättningslånen under budgetåret 1956/57 har riksbanken uppburit 313 098 kronor.

§ 17.

Sedan Kungl. Maj:t den 15 februari 1957 på framställning av riksbankens direktion beslutat, att fem nödlidande skyddsrumslån å sammanlagt 8 264 kronor 68 öre jämte ränta skulle avskrivas samt ett då kvarstående skyddsrumslån övergått till hypotekslån, har fonden slutredovisats per utgången av år 1957.

§ 18.

Utlåningen från fonden för hantverks- och småindustrikredit, vars kapital utgör 998 250 kronor, uppgick vid utgången av år 1957 till följande belopp, nämligen

Kontor	Antal lån	Sammanlagd lånesumma kr.
Falun	17	79 100:—
Jönköping	1	1 500:—
Kalmar	1	2 500:—
Linköping	17	178 700:—
Uppsala	27	160 835:—
Vänersborg	11	111 480:—
Summa	74	534 115:—

Vid utgången av år 1956 utestod 82 lån å ett sammanlagt belopp av 624 840 kronor. En minskning i utlåningen från fonden med omkring 90 000 kronor har sålunda inträtt under sistlidna år.

Räntan å lån från fonden utgör oförändrat 4 ½ %.

§ 19.

De jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1948 av riksbanken från egnahemsorganen och hushållningssällskapen övertagna lånen fördelade sig per den 31 december 1957 å de olika kontoren på sätt närmare framgår av sammanställningar å sid. 33 och 34. Antalet förvaltade lån har under år 1957 nedgått från 59 438 till 56 546 och det utestående lånebeloppet har under samma tid minskats från 221 581 927 kronor till 209 687 042 kronor.

För förvaltningen av lånen har riksbanken för budgetåret 1956/57 uppburit ersättning efter 3 kronor 50 öre per lån med 208 033 kronor.

Av till riksbankens förvaltning i samband med lånen överlämnade fondmedel — vilka ej ingår i riksbankens balansräkning utan redovisas separat — har till statsverket under år 1957 återlevererats 9 960 000 kronor. Beloppet fördelar sig med 6 650 000 kronor å egnahemslånefonden, 2 100 000 kronor å lånefonden för främjande av bostadsbyggande å landsbygden, 195 000 kronor å täckdikningslånefonden, 15 000 kronor å gödselvårdslånefonden, 30 000 kronor å arrendelånefonden samt 970 000 kronor å arbetar-småbrukslånefonden.

§ 20.

Vid utgången av år 1957 förvaltade riksbanken stödlån till jordbrukare utgivna enligt Kungl. kungörelser nr 369/51, 766/51, 764/52, 723/54 och 593/55 till ett sammanlagt belopp av 111 545 276 kronor, innebärande en minskning under året med 8 664 444 kronor. Rörande fördelningen mellan riksbankens olika kontor av dessa lån hänvisas till sammanställning å sid. 35.

Den 13 december 1957 har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse (nr 650) om stödlån till jordbrukare, som på grund av felslagen skörd 1957 lidit väsentlig förlust och av denna anledning är i behov av ekonomiskt bistånd. I likhet med vad som gäller beträffande 1955 års stödlån omhänderhas låneverksamheten av lantbruksnämnderna under medverkan av riksbanken, som har att förvalta beviljade lån. Antalet inkomna ansökningar, fördelade å riksbankens olika kontor, framgår av sammanställning å sid. 36.

Genom brev den 20 december 1957 har Kungl. Maj:t meddelat vissa föreskrifter angående anstånd med amorteringar, som förfallit den 31 december 1957 å stödlån till jordbrukare med anledning av 1950, 1951, 1952 och 1954 års skördeskador. Närmare bestämmelser för tillämpning av de av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade lättnaderna i fråga om vill-

koren för här avsedda stödlån har meddelats av riksbanken efter samråd med lantbruksstyrelsen (se vidare § 21).

§ 21.

Den jämlikt beslut av 1956 års riksdag inrättade, av riksbanken förvaltade fonden för supplementär jordbrukskredit utgjorde ursprungligen och till utgången av november 1957 50 mkr. Enligt Kungl. brev den 13 december 1957 har därav på grund av beslut av samma års riksdag (prop. nr 184, JU:s utl. nr 39) ett belopp av 43,9 mkr överförts till fonden för låneunderstöd, att stå till förfogande för utlämnande av stödlån med anledning av 1957 års skördeeskador. Efter utgången av sistlidna november kan nytulning från fonden för supplementär jordbrukskredit ske endast i den mån amorteringar inflyter på redan utgivna lån.

För lån från fonden för supplementär jordbrukskredit har jämlikt Kungl. Maj:ts kungörelse 1956:608 gällt att samma grunder skulle tillämpas i fråga om säkerhet, ränta och övriga villkor som för lån i bankaktiebolag.

Vid utgången av 1957 utestodo 995 lån från fonden till ett sammanlagt belopp av 5 603 500 kronor. Rörande lånens fördelning å de olika kontoren hänvisas till sammanställning å sid. 37.

§ 22.

Genom lag den 31 maj 1957 (nr 249) höjdes maximibeloppet för sedelutgivningen från och med den 1 juli samma år med 300 mkr till 6 300 mkr.

§ 23.

Angående användningen av riksbankens vinst för år 1956 torde få hänvisas till bankoutskottets memorial nr 23 år 1957.

§ 24.

För komplettering av riksbankens mynt- och medaljsamling, vilken förvaras och hålles tillgänglig för allmänheten i Kungl. Myntkabinettet, har riksbanken av apotekaren fil. dr. Gustaf Bernström i Göteborg inköpt dennes sedelsamling, omfattande 1 370 nummer, för ett pris av 75 000 kronor.

§ 25.

Riksbankens löneplansanställda personal — bortsett från personalen vid sedeltryckeriet och pappersbruket som redovisas i § 29 — uppgick per den 31 december 1957 till följande antal (motsvarande antal vid utgången av år 1956 angives inom parentes).

ordinarie tjänstemän med

a) lönegradsbeteckningen Bp	15	}	(36)
b) » ABp	21		
c) » Ar	8 ¹⁾		(6)
d) » Ao	303		(318)
därav bankpersonal	182	(191)	
biträdespersonal	65	(68)	
vaktpersonal m. fl.	56	(59)	
<i>extra ordinarie tjänstemän</i>	120 ²⁾		(89)
därav bankpersonal	18	(17)	
bankepeditörspersonal ..	19 ³⁾	(11)	
biträdespersonal	62	(44)	
vaktpersonal m. fl.	21	(17)	
<i>aspiranter</i>	19		(25)
därav bankaspiranter	—	(—)	
biträdesaspiranter	15	(19)	
bankvaktmästaraspiranter	4	(6)	
<i>extra tjänstemän</i>	70		(41)
	Summa	556 ⁴⁾	(515)

¹⁾ Därav 5 över stat förda tjänstemän, vilka tillika inneha lägre tjänst med lönegradsbeteckningen Ao.

²⁾ Därutöver 31 tjänstemän, vilka tillika inneha ordinarie tjänst och vilka i uppställningen redovisats som ordinarie tjänstemän.

³⁾ Därav 16 tjänstemän, vilka inneha ordinarie tjänst men som ej redovisats som ordinarie tjänstemän.

⁴⁾ Vid utgången av år 1955 uppgick motsvarande antal till 513.

I samband med att valutaärendena den 1 juli 1957 överflyttades till riksbanken, återgick 20 löneplansanställda tjänstemän, som dessförinnan åtnjutit tjänstledighet för tjänstgöring vid valutakontoret, till riksbanken.

Därjämte övertog riksbanken från valutakontoret 59 tjänstemän. Av dessa har 17 erhållit extra ordinarie anställning, 26 antagits till extra tjänstemän och 16 anställts mot månadsarvode, därav 14 pensionärer.

Vid jämförelse med förhållandena vid utgången av år 1956 bör sålunda tas hänsyn till att i antalet löneplansanställda tjänstemän per den 31 december 1957 ingår 43 tjänstemän som tidigare tjänstgjort hos valutakontoret och som erhållit löneplansanställning i riksbanken från och med den 1 juli 1957.

Utöver den löneplansanställda personalen finnes vid riksbanken s. k. reservpersonal, d. v. s. personal anställd huvudsakligen för sedelräkning och i allmänhet med intermittert tjänstgöring. Av denna personal tjänstgör i genomsnitt ca 160.

Delegerade för riksdagens verk, vilka jämlikt riksdagens bemyndigande (jfr. BoU:s utl. nr 35: 1952 resp. nr 27: 1955) äger bestämma antalet kammar skrivartjänster i riksbanken i Ao 15 och antalet bankvaktmästar-tjänster i Ao 7, har för år 1957 fastställt dessa antal till 67, respektive 25.

§ 26.

Sedan riksbanken jämlikt medgivande av riksdagen försålt dels till Malmö stad den förutvarande kontorsfastigheten därstädes för 425 000 kronor (se BoU:s utl. 1953 nr 32), dels till Botkyrka kommun ett område av Tumba 1¹ för 100 210 kronor (se BoU:s utl. 1957 nr 7) har köpeskillingarna influtit under år 1957 i samband med att köparna tillträtt fastigheterna (jfr. sid. 27).

§ 27.

Såsom förutsatts i berättelsen till 1957 års bankoutskott (§ 24) har från och med den 1 juli 1957 en ytterligare höjning av dessförinnan utgående hyror vidtagits för vissa av de lägenheter, som av riksbanken uthyrts till tjänstemän i banken.

Hyreshöjningen har begränsats till cirka 15 % av de grundhyror, som utgick före den 1 juli 1955, och har avsett sådana lägenheter, där hyran icke uppgått till av vederbörande hyresnämnd föreslaget belopp. Beträffande lägenheter upplåtna till direktörer vid avdelningskontor har maximeringen av grundhyran till 3 200 kronor för år bibehållits.

För lägenheter upplåtna till tjänstemän vid Tumba pappersbruk uttogs oförändrade grundhyror under första halvåret 1957 i avvaktan på närmare utredning rörande tjänstebostadsfrågan vid bruket. Sedan denna utredning slutförts har fullmäktige den 13 juni 1957 beslutat, att samtliga här avsedda lägenheter med undantag av en skall bibehållas som tjänstebostäder samt fastställt de grundhyror som skall utgå för dessa lägenheter från och med den 1 juli 1957.

Utöver grundhyra utgår generellt hyrestillägg enligt samma grunder som på allmänna hyresmarknaden ävensom bränsletillägg.

§ 28.

Vid *huvudkontoret* har vissa ändrings- och reparationsarbeten företagits eller beslutats, huvudsakligen föranledda av behovet av ökat utrymme för utrikessekretariatet samt valutaärendenas överflyttning till riksbanken. Utgifterna under året har uppgått till ca 33 000 kronor.

Sedan 1957 års riksdag medgivit att ett belopp av förslagsvis 170 000 kronor må tagas i anspråk för omläggning av värmesystemet inom huvudkontorets fastighet (se BoU:s utl. 1957: 18) har ifrågasvarande arbeten igångsatts.

Såsom omnämnts i § 6 ovan beräknas arbetena för riksbankens räkning i Rosenbad snart vara slutförda. Kostnaden har hittills uppgått till ca 950 000 kronor. Den slutliga kostnaden kan ännu ej angivas.

Vid *avdelningskontoren* har kostnaderna under året för fastighetsunderhåll uppgått till belopp, som framgår av nedanstående sammanställning. De kontor, där kostnaderna understigit 5 000 kronor, har ej medtagits.

Kontor	Kronor (avrundade tal)	Kostnaden avser huvudsakligen:
Göteborg	5 000:—	Diverse målningsarbeten samt asfaltläggning av altan.
Halmstad	23 000:—	Ombyggnad av en del av yttertaket samt insättande av ny värmepanna med oljeeldningsaggregat.
Linköping	14 000:—	Omputsning och målning av trapphus, reparation av 60 lufter fönster samt målning i vaktmästarens bostad.
Mariestad	51 000:—	Utbyte av 72 lufter fönster.
Nyköping	9 000:—	Ombyggnad och reparation av toalettutrymmen i kontorslokalerna.
Uppsala	11 000:—	Utbyte av värmepanna samt målningsarbeten i lokaler, vilka upplåtits till länsbostadsnämnden.

Vid kontoret i Halmstad har de tidigare beslutade ombyggnads- och reparationsarbetena i kontorslokaler och direktörsvåning slutförts för en kostnad av sammanlagt 141 000 kronor (se § 23 i berättelsen till 1957 års riksdag). De i sagda berättelse omnämnda depåvalven vid kontoren i Härnösand, Linköping och Luleå har färdigställts under året. Kostnaderna har utgjort respektive ca 169 000, 156 000 och 95 000 kronor. Beslut har vidare fattats om att inreda ett depåvalv vid kontoret i Östersund för en beräknad kostnad av 170 000 kronor.

De av 1957 års riksdag (BoU:s utl. nr 33) medgivna ombyggnads- och reparationsarbetena för postverkets räkning i fastigheten i Nyköping pågår.

§ 29.

Nya kollektivavtal för arbetarpersonalen vid pappersbruket och sedeltryckeriet har träffats för tiden 1 januari 1957—31 januari 1959. Vidare har nytt kollektivavtal ingåtts för förmännen vid pappersbruket, gällande åren 1957 och 1958. Dessutom har överenskommit om de löner m. m., som skall utgå under år 1958 samt om tillämpningen vid pappersbruket av de ändrade bestämmelserna om arbetstidens begränsning (lag d. 16 maj 1957, nr 253).

Pappersbruket. Leveranserna av sedelpapper från pappersbruket till sedelkontoret har under år 1957 uppgått till 97,11 milj. sedelenheter, mot 159,84 milj. sedelenheter föregående år.

Försäljningen av annat papper m. m. har haft ett värde av ca 2,8 mkr, mot ca 2,9 mkr föregående år.

Den jämlikt beslut av fullmäktige anskaffade höghastighetskvarnen (refiner) har färdigmonterats och tagits i bruk (se § 26 i berättelsen till 1957 års riksdag). Kostnaderna har hittills uppgått till ca 147 000 kronor, var- till kommer utgiften för drivmotor.

En ny torkeylinder för pappersmaskinen har anskaffats och inmonterats till en kostnad av ca 13 000 kronor.

Vidare har beslutats inköp av en s. k. beta-komparator till en kostnad av ca 23 000 kronor för automatisk, fortlöpande registrering av pappersvikten vid pappersmaskinen, varjämte ca 45 000 kronor anslagits till inköp av en ny apparat för upplösning av pappersutskott, avsedd att ersätta en föråldrad dylik apparat.

Sedan beslut fattats om att för sedeltryckeriet anskaffa en s. k. helrotationsmaskin (jfr. nedan), pågår inom pappersbruket utredning om de maskinanskaffningar, som blir erforderliga för leverans av sedelpapper i rullar. Kostnaderna härför har preliminärt uppskattats till ca 250 000 kronor (jfr. BoU:s utl. 1957: 19).

För mekaniska verkstaden har beställts en ny svarv till en beräknad kostnad av ca 21 000 kronor och för brukets interna transporter en lyfttruck till ett pris av omkring 35 000 kronor.

De totala kostnaderna för anskaffande och inmontering av den av 1954 års riksdag beslutade ångpanneanläggningen har uppgått till 337 000 kronor mot beräknade 350 000 kronor.

Modernisering och reparation av bostadssamhället har fortgått plan- enligt. Sålunda har ett bostadshus, betecknat nr 24, moderniserats till en kostnad av ca 84 000 kronor; centralvärme har inletts i bostadshus nr 58 för en kostnad av ca 24 000 kronor, varjämte oljeeldningsanordning insatts å centralvärmeledningen i fastighet nr 66 till ett pris av omkring 5 000 kronor. Inmontering av centralvärmeledning i bostadshus nr 61 pågår till en beräknad kostnad av ca 26 000 kronor, varjämte beslut fattats om modernisering av bostadsfastighet nr 39 för en beräknad kostnad av omkring 29 000 kronor.

För att minska underhållskostnaden har flera uttjänata uthus rivits och ett sådant ombyggt, allt för en kostnad av ca 14 000 kronor.

En tennisplan har anlagts inom bruksområdet till en kostnad av omkring 18 000 kronor.

Vid arrendegården Lill-Tumba har nya centralvärmeledningar samt elspisar installerats till en beräknad kostnad av ca 16 000 kronor, varav hittills ca 9 000 kronor utbetalats.

Vid utgången av år 1957 uppgick antalet anställningshavare vid bruket till 16 tjänstemän, 6 förmän samt 69 manliga och 48 kvinnliga arbetare (därav 6 deltidanställda), vartill kommer städningpersonal.

Sedeltryckeriet. Under år 1957 levererade sedeltryckeriet 81,9 milj. sedelenheter mot omkring 97,5 milj. sedelenheter nästföregående år.

Den av chefen för finansdepartementet den 23 juni 1955 tillsatta delegationen med uppdrag bland annat att avgiva förslag till sedeltryckeriets förläggning har ännu icke slutfört sitt uppdrag. I avvaktan härpå har tryckeriet sökt taga i anspråk befintliga bostadslägenheter inom fastigheten, men endast en lägenhet omfattande ca 60 kvm har hittills kunnat frigöras och omändras till tjänstelokaler. Den sedan flera år rådande ytterst besvärande utrymmesbristen gör sig dock alltmer kännbar. Förutom olycksfallsrisker och övriga olägenheter för personalen har utrymmesbristen medfört svårigheter att ytterligare rationalisera driften, vidmakthålla kontrollen och utbilda lärlingar för vissa kvalificerade uppgifter.

Sedan 1957 års riksdag medgivit, att en helautomatisk, kombinerad offset- och koppartrycksrotationsmaskin (en s. k. helrotationsmaskin), som från pappersbana levererar färdigtryckta sedlar, må anskaffas för sedeltryckeriet (se BoU:s utl. 1957: 19) har en sådan maskin beställts till ett orderbelopp av DM 904 350, vartill kommer vissa kostnader för elektronisk utrustning. Av orderbeloppet har 30 % erlagts som förskottslikvid under år 1957. Maskinen är offererad för leverans under maj 1959 och är planerad att uppsättas i granskningsavdelningens nuvarande lokal; nytt utrymme för sistnämnda avdelning måste därför anskaffas till nämnda tidpunkt.

I utbyte mot en äldre maskin har sedeltryckeriet under 1957 inköpt en ny enfärgboktrycksmaskin till en nettokostnad av omkring 25 000 kronor. I övrigt har maskiner och inventarier inköpts under året för en sammanlagd kostnad av ca 35 000 kronor. Därjämte har omkring 50 000 kronor erlagts som slutlikvid för under året levererade, tidigare beställda i-, mellan- och avläggningsapparater för en av tryckeriets fyra koppartrycksrotationsmaskiner.

Arbetet med färdigställande av ny 10 000-kronorssedel pågår.

Vid utgången av december 1957 uppgick personalen vid sedeltryckeriet till 26 tjänstemän samt 62 manliga och 20 kvinnliga kollektivavtalsanställda arbetare. Därtill kommer 7 tillfälligt anställda timarvodesavlönade äldre arbetare och nattvakter, jämte städningpersonal.

De belopp, som i riksbankens bokslut upptagits såsom riksbankens kostnader för pappersbruket och sedeltryckeriet, anger endast de nettosummor, som under året utbetalats till dessa industrier. Först när boksluten för in-

dustrierna föreligger blir det möjligt att bilda sig en uppfattning om resultatet av verksamheten under året.

§ 30.

För riktigheten av de å sid. 24—30 lämnade sifferuppgifterna svarar bankkamrerarna Axel Rosengren och Sven Sommar, vilka undertecknat, respektive kontrasierat riksbankens bokslut.

§ 31.

I n s p e k t i o n e r av avdelningskontoren har under år 1957 verkställts av herr Ragnar Persson och vice riksbankschefen Lennart Hammarskiöld vid kontoret i Gävle,

av herr Ragnar Persson, bankdirektören Hjalmar Ekengren och bankokommissarien Sture Laurén vid kontoren i Mariestad och Örebro,

av herr Hammarskiöld vid kontoren i Halmstad och Umeå samt tillsammans med bankokommissarien Helge Borggren vid kontoret i Nyköping,

av bankdirektören Ekengren vid kontoren i Malmö, Härnösand, Kalmar och Växjö samt tillsammans med herr Laurén vid kontoret i Göteborg,

av bankokommissarien Laurén vid kontoren i Karlskrona, Kristianstad, Luleå och Vänersborg samt tillsammans med bankokommissarien Borggren vid kontoret i Linköping,

av bankokommissarien Borggren vid kontoren i Falun, Jönköping, Karlstad, Uppsala, Visby, Västerås och Östersund.

Föreskrivna inventeringar och undersökningar av huvudkontorets kassor och förvaringsrum ävensom av Tumba pappersbruks och sedeltryckeriets kassor har ägt rum.

Revision genom därtill utsedda tjänstemän har under året ägt rum vid samtliga avdelningskontor.

Berättelser från bankens samtliga avdelningskontor bilägges.

Utdrag av fullmäktiges protokoll i ärendet bifogas.

Stockholm den 9 januari 1958.

PER EDVIN SKÖLD

PER ÅSBRINK

AXEL RUBBESTAD

GUSTAF KOLLBERG

GUNNAR SVÄRD

EMIL AHLKVIST

OTTO WESTLING

/ Margit Löfblad

---

*Utdrag av protokoll hos fullmäktige i riksbanken
den 9 januari 1958.*

Närvarande:

Ordföranden herr Sköld
 » Åsbrink
 » Rubbestad
 » Kollberg
 » Ahlkvist
 » Svärd
 » Westling

ävensom

» Johansson
 » Aastrup
 » Hammarskiöld

§ 3. Beslöt fullmäktige att jämlikt bestämmelserna i 37 § lagen för Sveriges riksbank till innevarande års riksdags bankoutskott avgiva berättelse om riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1957 av den lydelse som framgår av registraturet.

Ordföranden herr *Sköld* önskade till protokollet anteckna:

»Ordföranden, som inträdde i fullmäktige först den 29 juli 1957, har beträffande avsnittet Kreditpolitiken icke deltagit i utformningen av redogörelsen för motiven för och konsekvenserna av den diskontohöjning, som fullmäktige beslöt den 10 juli detta år».

Herr *Rubbestad* anförde reservation beträffande utformningen av avsnittet Kreditpolitiken och uttalade därvid följande:

»Då jag icke kunnat biträda bankofullmäktiges beslut den 10 juli angående räntehöjningen av 1 %, kan jag givetvis ej heller biträda fullmäktiges nu gjorda uttalande i detta avseende. Varken beträffande behovet av eller följdverkningarna av denna kraftiga räntehöjning kan jag dela den uppfattning som fullmäktige ger uttryck för i det avsnitt av berättelsen, som behandlas under rubriken 'Kreditpolitiken'.

Såsom framgått av åtskilliga uttalanden i anledning av beslutet har vissa ekonomiska experter ansett att denna åtgärd var onödig och mindre välbetänkt. Jag vill också erinra om den kraftiga reaktion som kom till klart uttryck från regeringens sida i anledning av beslutet ävensom till vissa riksdagsmäns uttalande vid höstriksdagens remissdebatt.

Enligt min mening gav man genom detta beslut ny näring åt de krafter

inom det ekonomiska livet, som alltid kräver högre och högre räntor. I stället för att stävja vissa kretsars spekulation i räntehöjningen gav man genom denna åtgärd dessa krafter en puff framåt.

Om man sedan betraktar följdverkningarna av beslutet ur de enskilda individernas synpunkt, är det naturligt att dessa bedömes olika beroende på hur vederbörande har det ställt. Är det en kapitalist som har pengar till utlåning är det självklart att han hälsar en räntestegring med glädje under det att den skuldsatte ser saken helt annorlunda. Då det framför allt är jordbrukare och småföretagare som hör till denna sistnämnda grupp är det helt naturligt att den starkaste reaktionen mot åtgärden kommer just från dessa grupper som i vissa fall lider oerhört genom det höga räntetrycket. För dessa båtar det till föga glädje att man hänvisar till nödvändigheten av att skaffa kapital för ökat bostadsbyggande.

Men det finns också en del storföretagare som även har betydande skulder. Till dessa kan man kanske också hänföra staten som genom den beslutade åtgärden kommer att åsamkas kraftigt ökade utgifter.

Enligt min mening hade det ur flera synpunkter varit lyckligare om den räntehöjning som skedde den 10 juli icke kommit till stånd och det är detta jag velat ge till känna genom denna reservation.»

Ur protokollet:

Margit Löfblad
